

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891.

Andra Kammaren.

N:o 46.

Tisdagen den 5 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 28 nästförlutna april.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
lagutskottets utlåtande n:o 43; samt
särskilda utskottets n:o 2 utlåtanden n:is 3 och 4.

§ 3.

Herr talmannen anmälde till fortsatt föredragning lagutskottets utlåtande n:o 41, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpliktslagen den 5 juni 1885 än äfven väckta motioner om ändring i samma lag. Angående ändring i vissa delar af värnpliktslagen.

Enligt den af kammaren beslutade föredragningsordning förekom nu

§ 1 i förevarande lagförslag.

Härom yttrade

Herr Sven Nilsson: Vid det förhållande, att kammaren i går afton eller rättare i dag på morgonen afslagit den 27:e §:n, torde det falla af sig sjelft, att äfven den första paragrafen i samma lagförslag skall afslås. Jag yrkar sålunda afslag på densamma.

Herr Andersson i Nöbbelöf yrkade äfven afslag å paragrafen.

Vidare anfördes ej. Paragrafen afslogs.

På hemställan af herr Andersson i Nöbbelöf afslogos jemväl §§ 3 (mom. 1), 6, 27 (mom. 1), 28, 33 (mom. 2 och 3), 34, 52 och 53.

Utskottets i punkten 3 gjorda hemställan förklarades härefter vara genom kammarens redan fattade beslut besvarad.

Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 46.

Angående
ändring i vissa
delar af värn-
pligtslagen.

(Forts.)

Härefter föredrogs

Punkten 1.

Med föranledande af inom Andra Kammaren af herr C. A. Bokström i ämnet väckta motioner, n:is 87 och 181, hemstälde utskottet i denna punkt:

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, om och i hvad mån invånarne i Gotlands län må kunna i fråga om sättet för värnpligtens fullgörande likställas med rikets öfrige värnpligtige samt för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Herr Bokström begärde ordet och anförde: Jag skall anhålla att få till 1891 års lagutskott betyga min lifliga tacksamhet för den uppmärksamhet och det tillmötesgående, som utskottet visat min i år afgifna motion om upphäfvande af den separatlagstiftning i fråga om värnpligtens utgörande, som är gällande för invånarne i Gotlands län. Tillmötesgåendet har icke varit så fullständigt, som jag i min motion önskat, och som tvenne reservanter från denna kammare tillstyrkt. Men jag får i alla fall vara tacksam för det erkännande, motionen fått.

Då jag är synnerligen angelägen att få ett liknande uttalande från denna kammare, som det Första Kammaren redan beslutit, skall jag anhålla, att kammaren ville bifalla utskottets förslag. Jag hoppas också, att detta uttalande skall vara tillräckligt för det hufvudändamål jag åsyftat, nemligen att bereda den likställighet med rikets öfriga invånare, som är nödvändig för att invånarne på Gotland må i fråga om en så viktig skyldighet som värnpligten känna sig fullt och helt såsom svenska medborgare.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

Under *punkten 2* hemstälde utskottet, att ifrågavarande proposition, i hvad den afsåge ändrad lydelse af 14 och 25 §§ äfvensom 27 § 2 mom. af värnpligtslagen den 5 juni 1885 må af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning till en början af § 14 anförde

Herr Andersson i Nöbbelöf; Herr talman! Då det är min öfvertygelse, att förändringarna i dessa tre paragrafer, som innefattas i punkt 2, äro ganska betydliga förbättringar af den nuvarande värnpligtslagen, skall jag anhålla att kammaren ville besluta att antaga utskottets förslag till lydelse af alla tre paragraferna. Det är nemligen en stor fördel för de värnpligtige, som vistas utomlands, att de der kunna blifva läkarebesigtigade och inskrifna utan att behöfva resa hem för ändamålet. Detta är en så väsentlig fördel, att jag för den skull yrkar bifall så väl till denna paragraf som till de båda andra paragraferna.

Häruti instämde herr *Lasse Jönsson*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef den ifrågasvarande paragrafen godkänd.

Angående
ändring i vissa
delar af värn-
pliktslagen.

(Forts.)

Beträffande derefter § 25 yttrade

Herr Wester: Herr talman! De förändringar, som här hafva skett, äro framkallade af en begäran från sjöministern, och förändringarna bestå deri, att enligt nu gällande lag skulle i flottan inskrifvas enligt mom. b lotsar och lotslärlingar, men i det föreliggande förslaget är denna inskrifning utsträckt till dem, som hafva anställning icke endast vid lotsverket, utan äfven vid fyrinrättningarna och lifräddningsanstalterna. Detta har skett på den grund, att de, som äro anstälde vid dessa fyrinrättningar och lifräddningsanstalter, äro företrädesvis sjömän. De anses således hellre böra tjena till sjös än till lands, och det behöfves sjömän. Den andra förändringen förekommer i 2:a momentet. I nu gällande lag föreskrifves, att i flottan skola inskrifvas, bland andra, yrkesmän, som äro för flottan behöfliga. Men det är uppdagadt, att det behöfves för flottan mer än egentliga yrkesmän, och därför har ordet »yrkesmän» blifvit utbytt mot »andra värnpligtige». Jag yrkar bifall till förevarande paragraf.

Herr *Thestrup* instämde häruti.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes.

I fråga slutligen om § 27 mom. 2 anförde

Herr Wester: Jag skall äfven här anhålla att få upplysa om hvari förändringarna bestå. Liksom i 25 § inskrifningsskyldigheten för dem, som skola i flottan inskrifvas, blifvit utsträckt, så har här medgifvits en utsträckning af befrielse från öfning under fredstid. Mom. b) innehöll förut, att från öfning i fredstid befrias lotsar och lotslärlingar. Då nu 25 § blifvit utsträckt i afseende å inskrifningen, så har det befunnits lämpligt att i 27 § befrielse från öfning i fredstid äfven utsträcktes, och därför har mom. a i 27 § ändrats till den lydelse, som förefinnes i det föreliggande förslaget. I mom. b) är gjordt tillägg, nemligen det, att från öfning i fredstid skulle befrias de, som efter inskrifning å sjömanshus såsom eldare eller maskinister under minst ett år varit i dylik befattning använda. Det anses nemligen, att dessa personer hafva tillräcklig öfning ändå. Således afse dessa förändringar en utsträckt befrielse från öfning i fredstid.

Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition blef det ifrågasvarande momentet af kammaren godkändt.

Angående
höjning i an-
slaget till be-
väringsman-
skapets vapen-
öfningar samt
angående
ändring i la-
gen om lin-
dring i rust-
nings- och rote-
ringsbesvären
m. m.

§ 4.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående höjning i anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar m. m., angående anslag under riksstatens femte hufvudtitel med anledning af föreslagna ändringar i värnpligtslagen den 5 juni 1885 samt angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären af samma dag och höjning i de under fjerde och femte hufvudtitlarne uppförda anslag till lindring i nämnda besvär äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen.

Under punkten I hemstälde utskottet:

att Riksdagen, under vilkor att kamrarne genom sammanstående beslut bifalla såväl hvad Kongl. Maj:t i särskilda till Riksdagen den 14 mars 1891 aflåtna propositioner föreslagit dels angående ändring i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885, dels angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m., dels ock angående ändring i förordningen den 14 september 1883 angående bevilning af fast egendom samt af inkomst som äfven, med godkännande i hufvudsak af de deri af utskottet föreslagna ändringar, Kongl. Maj:ts i mom. II, III, IV och V här nedan omförmälda förslag, måtte

dels medgifva,

att 1, 2, 6 och 9 §§ i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 måtte erhålla förändrad lydelse, som af utskottet formulerats och hufvudsakligen åsyftande att i rustnings- och roteringsbesvären lindring komme att ega rum att årligen utgå intill 1892 med trettio procent, för år 1892 med femtio procent, för åren 1893 och 1894 med sextio procent, för åren 1895 och 1896 med sjuttio procent, för åren 1897 och 1898 med åttio procent, för åren 1899 och 1900 med nittio procent, allt af dessa besvårs uppskattade värde, samt från och med år 1901 med hela beloppet af samma värde;

dels ock besluta,

att frälserustjensten äfvensom presterskapets åliggande att vid inträffande krig utgöra krigsgärd i spanmål skola med ingången af år 1892 helt och hållet upphöra.

Reservationer emot denna utskottets hemställan hade afgifvits, bland annat, af herrar *Sven Nilsson, O. Jonsson* i Hof, *Lasse Jönsson, P. Pehrson* i Törneryd, *A. Persson* i Mörarp, *P. Andersson* i Högkil, *Gunnar Eriksson, P. Ersson* i Vestlandaholm, *I. Lyttkens* och *C. Persson* i Stallerhult, hvilka ansett, att utskottets förslag bort hafva följande lydelse:

A) att hvad Kongl. Maj:t i förenämnda proposition angående höjning i anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar m. m. föreslagit icke må af Riksdagen bifallas;

B) att Kongl. Maj:ts proposition angående anslag under riksstatens femte hufvudtitel med anledning af föreslagna ändringar i värnpligtelagen den 5 juni 1885 ej må vinna Riksdagens bifall;

C) att Kongl. Maj:ts proposition angående höjning i det under fjerde hufvudtiteln uppförda anslag till lindring i rustnings- och roteringsbevären m. m. ej må vinna Riksdagens bifall;

D) att Riksdagen ej heller må bifalla hvad Kongl. Maj:t i sin proposition angående förhöjning i det under riksstatens femte hufvudtitel uppförda anslag till lindring i rustnings- och roteringsbevären föreslagit;

E) att af herrar Eliasson och Fjällbäck afgifna motioner angående höjning i beväringsskorpens dagaföring icke må af Riksdagen bifallas;

F) att af herrar Johanson i Bastholmen och C. T. Lind samt Dahn i ämnet väckta motioner jemväl må af Riksdagen afslås;

G) att Riksdagen — vid bifall till hvad utskottet här ofvan under momenten A, B, C, D föreslagit — må, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i af herrar Söderberg, Eliasson m. fl., Sjö, Lasse Jönsson m. fl. och Andersson i Nöbbelöf m. fl. väckta motioner föreslagits, besluta, under förutsättning af motsvarande nedsättning i de å viss jord hvilande grundskatter,

att 1 och 6 §§ i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbevären den 5 juni 1885 skola erhålla följande förändrade lydelse, att från och med år 1892 tillämpas:

§ 1.

I rustnings- och roteringsbevären skall lindring ega rum med femtio procent af dessa besvärs uppskattade värde, på sätt samt under iakttagande af de särskilda bestämmelser och undantag, som här nedan i denna lag omförmälas.

§ 6.

Vid bestämmande af det belopp, hvarmed lindring bör rusthåll eller rote tillgodokomma, skall följande iakttagas:

a). *Beträffande effektiva rusthåll och rotar.*

Rusthåll eller rote, som icke åtnjuter understöd, erhåller lindring med femtio procent af fulla värdet å rustningen eller roteringen, sådant samma värde i § 2 mom. a) blifvit bestämdt, hvaremot för rusthåll eller rote, som är i åtnjutande af understöd, hvarom i § 5 mom. 1 förmäles, lindringen skall utgöra femtio procent af allenast det belopp, hvarmed nyssnämnda värde å rustningen eller roteringen öfverstiger understödet; kunnande, der understödet skulle uppgå till lika belopp med eller öfverstiga besvärets värde, sådan lindring, som i denna lag afsees, icke ifrågakomma.

b) *Beträffande helvakanta rusthåll och rotar vid kavalleriet, vakanta rotar vid infanteriet samt vakanta rusthåll och rotar vid båtsmanshåll.*

1:o) Der vakansafgiften, med inberäkning deri jemväl af trosspassevolansafgiften, då sådan utgår, är lika stor med eller större än

Angående höjning i anslaget till beväringsskorpens vapenöfningar samt angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbevären m. m.
(Forts.)

Angående
höjning i an-
slaget till be-
väringsman-
skapets vapen-
öfningar samt
angående
ändring i la-
gen om lin-
dring i rust-
nings- och rote-
ringsbesvären
m. m.

(Forts)

det här ofvan i § 2 mom. a) bestämda värde å rustningen eller ro-
teringen, skall lindring tillgodokomma rusthåll eller rote, som icke
åtnjuter understöd, med femtio procent af vakansafgiftens eller nämnda
afgifters sammanlagda belopp, men rusthåll eller rote, som är i åt-
djutande af understöd, endast med femtio procent af det belopp,
hvarmed vakansafgiften eller summan af berörda afgifter öfverstiger
understödet; och kommer alltså, der understödet uppgår till lika
belopp med eller öfverstiger afgifterna, lindring, hvarom i denna lag
är fråga, icke att ega rum.

2:o) Der vakansafgiften, med inberäkning deri jemväl af tross-
passevolansafgiften, då sådan utgår, är lägre än det i § 2 mom. a)
satta värde å rustningen eller roteringen, skall den lindring, som,
enligt hvad här ofvan är stadgadt, skolat tillkomma rusthållet eller
roten, om besväret varit effektivt, minskas med skilnaden mellan
nyssnämnda värde och afgiftsbeloppet, men skulle denna skilnad vara
lika stor med eller större än berörda lindring, kommer, så länge
detta förhållande fortfar, någon lättnad i rustningen eller roteringen
enligt denna lag icke att ega rum.

c). *Beträffande halfvakanta rusthåll och rotar vid kavalleriet
och vakanta rusthåll vid infanteriet.*

1:o) Der vakansafgiften för karl, och vid infanteriet jemväl för
beklädnad, remtyg och beväpning, är lika stor med det i § 2 mom.
b) eller c) bestämda värde, skall lindring tillgodokomma rusthåll
eller rote i de fall och efter enahanda beräkningsgrund, som här
ofvan angående effektiva rusthåll och rotar stadgas.

2:o) Der vakansafgiften för karl, och vid infanteriet jemväl för
beklädnad, remtyg och beväpning, är lägre än det i § 2 mom. b)
eller c) bestämda värde, skall den lindring, som, enligt hvad här
ofvan är stadgadt, skolat tillkomma rusthållet eller roten, om besväret
 varit effektivt, minskas med skilnaden mellan nyssnämnda värde och
afgift, men är denna skilnad lika stor med eller större än berörda
lindring, kommer, så länge detta förhållande fortfar, någon lättnad
i rustningen och roteringen enligt denna lag icke att ega rum.

3:o) Der vakansafgiften för karl, och vid infanteriet äfven för
beklädnad, remtyg och beväpning, är större än det i § 2 mom. b)
eller c) bestämda värde, skall öfverskottet tilläggas värdet å hela
rustnings- eller roteringsbesväret och lindring å summan häraf, efter
afdrag af understödet, der sådant utgår, tillgodokomma rusthållet
eller roten i öfverensstämmelse med hvad här ofvan angående effektiva
rusthåll och rotar är stadgadt;

att § 9 i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbe-
svären den 5 juni 1885 skall erhålla följande förändrade lydelse:

I fråga om lindring för de Göteborgs stad förut anslagna rotar
inom Säfvedals härad skall gälla hvad här ofvan blifvit stadgadt
beträffande de till Elfsborgs regemente hörande rotar;

H) att Riksdagen må för år 1892 höja det under fjerde hufvud-
titeln uppförda förslagsanslag till lindring i rustnings- och roterings-

besvären, nu 1,330,000 kronor, med 886,000 kronor till 2,216,000 kronor; och

I) att Riksdagen må för år 1892 höja det under femte hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till lindring i rustnings- och roteringsbesvären, nu 80,000 kronor, med 20,000 till 100,000 kronor;

samt af herrar *N. Petersson* och *A. P. Danielson*, hvilka dels ogillat utskottets motivering, dels ansett, att beväringssmanskapets dagaflöning borde bestämmas till 50 öre, ofsedt slitningsersättningen för de s. k. småpersedlarne.

Efter föredragning af ärendet anförde

Herr Jonsson i Hof: Herr talman! Då jag tager mig friheten att yrka bifall till den af mig och herr Sven Nilsson m. fl. afgifna reservation och afslag å utskottets hemställan, kan jag hänvisa till de skäl, som i reservationen äro anförda. Jag vet mycket väl, att ett bifall till densamma i dess senare del med säkerhet icke kommer att föranleda till något Rikslagens beslut, i den mening, att beslutet skulle komma att sättas i verkställighet. Men man måste i hvarje fall fasthålla vid den ståndpunkt, som motionären och äfven kammaren själf vid flera föregående tillfällen erkänt såsom den rigtiga, äfven om detta beslut icke skulle vinna kammarens bifall.

Emedan jag i går icke yttrade mig i diskussionen om värnpligtslagen, vill jag derjemte nämna att, när jag då röstade för afslag å den lagen, jag gjorde det icke på grund af den utsträckt öfningstiden eller ökningen af åldersklassernas antal, ty derhän tror jag att vi en gång i allt fall måste komma, utan därför att en reform af vårt försvar, sammanställd med en skattereglering, måste i första rummet gälla vår dyra och olämpliga stam och icke en förbättring af värnpligten. Krigsministern omtalade i går huru dyrt i vårt land det lefvande försvaret var, jemfördt med förhållandet i andra länder, men hvarpå beror denna dyrhet, om icke på indelningsverkets stora kostbarhet i förhållande till dess ringa krigsduglighet. Om man vill få försvaret starkare för samma kostnad som nu, bör man böija reformera i rätt ända och nedlägga all sin kraft på att få igenom en organisation i den rigtning, att stammen utbytes mot något annat.

Detta var grunden för mitt afslag och jag har velat nu angifva dessa skäl, efter som jag i går icke yttrade mig. Jag yrkar bifall till reservanteroas förslag.

Häruti instämde herr *Andersson* i Ölsund.

Herr Sven Nilsson yttrade: Herr talman! Jag hemställer, att i sammanhang med denna äfven de öfriga punkterna i förslaget måtte få föredragas, samt att för tidens vinnande man måtte slippa läsa upp och endast nämna de särskilda punkterna.

Denna hemställan bifölls; och sedan i anledning häraf punkterna II—VII föredragits, erhö

Angående
höjning i an-
slaget till be-
väringssman-
skapets vapen-
öfningar samt
angående
ändring i la-
gen om lin-
dring i rust-
nings- och rote-
ringsbesvären
m. m.
(Forts.)

Angående
höjning i an-
slaget till be-
väringsman-
skapets vapen-
öfningar samt
angående
ändring i la-
gen om lin-
dring i rust-
nings- och rote-
ringsbesvären
m. m.

(Forts.)

Herr Sven Nilsson å nyo ordet och anförde: Herr talman! Jag anhåller om bifall till reservanternas förslag i de delar, som motsvara de nu upplästa punkterna.

Herr E. G. Boström: Jag skall anhålla om afslag å såväl utskottets hemställan som reservanternas förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till herr Sven Nilssons m. fl. reservation och *dels* afslag å såväl utskottets hemställan som reservationen. Herr talmannen gaf propositioner först på bifall till utskottets hemställan och derefter på hvart och ett af förenämnda två yrkanden; och fann herr talmannen propositionen på bifall till reservationen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits afslag å såväl utskottets hemställan som reservationen, enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteeringsproposition:

Den, som vill, att kammaren afslår hvad statsutskottet hemställt i utlåtandet n:o 53 och bifaller den af herr S. Nilsson m. fl. afgifna reservationen, röstar

Ja:

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets förslag som reservationen.

Omröstningen utföll med 122 ja mot 82 nej; och hade kammaren alltså fattat sitt beslut i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 5.

Angående
afskrifning af
de å viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:r 54, i anledning af Kongl Maj:ts proposition angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. äfvensom inom riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen.

Kongl. Maj:t, som den 14 mars innevarande år till Riksdagen afåtit propositioner angående *dels* ändring i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885, *dels* höjning af det under fjerde hufvudtiteln uppförda anslag till beväringsmanenskapets vapenöfningar m. m., *dels* anslag under femte hufvudtiteln med anledning af de föreslagna ändringarne i värnpligtslagen, *dels* ock ändring i förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, hade i en till Riksdagen förstnämnde den 14 mars innevarande år afgifven proposition (n:r 34), under åberopande af bilagdt protokoll öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att, för den

händelse Riksdagen bifölle omförmälda propositioner, propositionen angående ändring i värnpligtslagen, i hvad densamma afsåge förändrad lydelse af 1, 3 och 6 §§, 27 § 1 mom., 28 §, 33 § 1 och 2 mom. samt 34, 52 och 53 §§ i nämnda lag, jemväl antaga ett den kongl. propositionen bilagdt förslag till lag angående de å viss jord hvilande grundskatter och hvad dermed eger sammanhang,

Angående
afskrifning af
de å viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

Härförutom hade i förevarande ämne väckts följande motioner, nemligen

inom Första Kammaran:

af herr *P. M. Söderberg*, m. fl., n:o 19; och
af samme motionärer, n:o 37; samt

inom Andra Kammaran:

af herr *J. Eliasson*, m. fl., n:o 17,
af herr *J. A. Sjö*, n:o 22,
af herr *Lasse Jönsson*, m. fl., n:o 29,
af herr *H. Andersson* i Nöbbelöf m. fl., n:o 52; samt
af herr *P. G. Petersson* i Brystorp, n:o 36.

Utskottet hemställde:

A) att Riksdagen, för den händelse kamrarna med sammanstående beslut *dels* bifölle Kongl. Maj:ts till Riksdagen den 14 mars 1891 aflåtna propositioner angående ändring i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 i hvad förslaget afsåge förändrad lydelse af 1, 3 och 6 §§ 27 § 1 mom., 28 §, 33 § 1 och 2 mom. samt 34, 52 och 53 §§ i nämnda lag och om ändring i förordningen den 14 september 1883 angående bevilning af fast egendom och af inkomst, *dels ock*, med hufvudsakligt bifall till de af utskottet föreslagna ändringar, godkände Kongl. Maj:ts den 14 mars innevarande år jemväl aflåtna propositioner angående höjning af det under fjerde hufvudtiteln uppförda anslag till beväringsmanskapets vapenöfningar och stärkande af Norrlands försvar samt angående anslag under femte hufvudtiteln med anledning af de föreslagna ändringarne i värnpligtslagen, måtte — under förutsättning af motsvarande lindring i rustnings- och rote-ringsbesvären — antaga ett utlåtandet bifogadt förslag till lag angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter och hvad dermed eger sammanhang;

B) att herrar Söderbergs, Eliassons m. fl., Sjös, Jönssons m. fl., Anderssons m. fl. och Peterssons ofvannämnda motioner icke måtte till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

I en vid utlåtandet fogad reservation hade deremot af herrar *S. Nilsson* och *O. Jonsson*, *L. Jönsson*, *P. Pehrson*, *A. Persson*, *P. Andersson*, *G. Eriksson*, *P. Ersson*, *I. Lyttkens* och *C. Persson* yrkats:

»A) att Kongl. Maj:ts förenämnda proposition angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. icke må af Riksdagen bifallas;

B) att Riksdagen — vid bifall till hvad utskottet under förestående mom. A föreslagit — må, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i herrar Söderbergs, Eliassons m. fl., Sjös, Jönssons m. fl.,

Angående
afskrifning af
de å viss jord
hvilande
grundskatter
m m.

(Forts.)

Anderssons m. fl. och Peterssons ofvan omförmälda motioner föreslås, besluta, under förutsättning af motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvärén,

att i de skatter och utlagor, som, med tillämpning af bestämmelserna i kongl. kungörelsen den 5 juni 1885 angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter, blifvit nedsatta med trettio procent, ytterligare nedsättning skall, under iakttagande i tillämpliga delar af föreskrifterna i berörda kungörelse, från och med år 1892 ega rum med tjugu procent af det belopp, hvarå nyssnämnda nedsättning beräknats;

att i de fall, der nedsättning i skatt eller utlaga enligt kongl. kungörelsen den 5 juni 1885 bör ega rum, men icke ifrågakommer förr än efter 1892 års ingång, nedsättningen bestämmes till femtio procent af det belopp, hvarå enligt samma kungörelse nedsättningen skall beräknas;

att den till Sala bergslag förut utgående, men numera till statsverket indragna grufvedrängshjelpen af hemman inom åtskilliga socknar i Vestmanlands län från och med ingången af år 1892 nedsättes med ytterligare tjugu procent af det belopp, hvarå den jemlikt kongl. brefven den 13 juli och den 25 november 1887 medgifna nedsättning af trettio procent egt rum; samt

att den ersättning, som jemlikt kongl. kungörelsen den 3 februari 1888 bör utgå till egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta, ehuru varande af den beskaffenhet, som afses i § 1 af kongl. förordningen den 11 september 1885 angående inlösen af skattefrälseräntor, kronotionde, som innehafves under enskild eganderätt, samt arbets- eller hofveriskyldighet till skattesäld kronoegendom icke blifvit af statsverket inlöst, skall, under iakttagande i öfrigt af bestämmelserna i nämnda kungörelse från och med år 1892 utgå med femtio procent af räntans belopp, beräknadt på sätt i samma kungörelse föreskrifves »

Herr Jonsson i Hof begärde ordet och yttrade: Jag hemställer, att detta betänkande icke måtte behöfva uppläsas, utan endast de olika littera, hvarunder paragraferna äro införda, uppräknas.

Sedan denna hemställan bifallits samt i följd deraf *mom. A och B* af utskottets hemställan i ett sammanhang föredragits, lemnades ordet å nyo till

Herr Jonsson i Hof, som yttrade: I öfverensstämmelse med kammarens beslut i föregående fråga tager jag mig^s friheten yrka afslag å detta förslag och bifall till den af mig, herr Sven Nilsson m. fl. afgifna reservation.

Herr E. G. Boström: Jag skall anhålla om afslag å såväl statsutskottets som reservanternas förslag.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad; och efter det propositioner af herr talmannen gifvits enligt de olika yrkandena, antog

kammaren det förslag till beslut i ämnet, som innefattades i den af herr Sven Nilsson m. fl. afgifna, vid utlåtandet fogade reservation.

§ 6.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 14, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition om ändring i kongl. förordningen den 14 september 1883 angående bevilling af fast egendom samt af inkomst, dels ock en af herr T. W. Forsell väckt motion i samma ämne.

*Angående
ändringar i
gällande be-
villningsför-
ordning.*

I detta utlåtande hemställde utskottet: »att Riksdagen, under försättning att Riksdagen fattar beslut, som sedermera vinner Kongl. Maj:ts godkännande, rörande nu föreliggande frågor om vissa ändringar af värnpliktslagen samt afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter äfvensom om viss lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, måtte, med afslag å herr Forsells i ämnet väckta motion, bifalla hvad Kongl. Maj:t i sammanhang härmed föreslagit rörande ändringar af § 1 i förordningen den 14 september 1883 angående bevilling af fast egendom samt af inkomst samt § 17 i den vid samma förordning fogade instruktionen för taxeringsmyndigheterna.»

Herr Forsell begärde ordet och yttrade: Herr talman! Ehuru naturligtvis mitt förslag till ändring i bevillningsförordningen med afseende å utgången af gårdagens fråga icke numera har någon egentlig betydelse, vill jag dock med några ord söka bemöta utskottets afslagsyrkande. Jag skall då be att få erinra herrarne om hvad skattekomitén i denna fråga anför. Komitén säger uemligen: »när grundskatterna en gång afskrifvits, fordra rättvisa och billighet att jordbruksfastighet åsättes samma bevilling som annan fastighet», och denna skatteprincip har sedermera gillats af alla, som yttrat sig öfver komiténs förslag, äfvensom af Kongl. Maj:t. Men komitén säger vidare »att vid sidan af jordens alstrande förmåga förefinnes vid en ordnad jordbruksrörelse åtskilliga andra beskattningsbara faktorer, såsom det för rörelsens bedrivande erforderliga, i inventarier och kreatursstock nedlagda eller eljest använda kapital, dels ock produkten af jordbrukarens personliga arbete samt de af honom i hans egenkap af jordegare eller arrendator åtnjutna, sällan i penningvärde uttryckta och därför vanligen förbisedda förmåner af allchanda slag.» Dessa skattefaktorer ha skattekomitén och de, som öfver dess betänkande yttrat sig, jemväl ansett böra beskattas, men den norm, efter hvilken denna beskattning skulle utgå, den har man icke varit ense om. Det principiellt rigtiga vore naturligtvis att beskatta dessa faktorer efter samma system, som man beskattar all annan inkomst, men detta möter, säga så väl Kongl. Maj:t som ock hörda myndigheter, vid tillämpningen öfvervinneliga svårigheter, och har därför antagit det skattesystem, som förordats af skattekomiténs ordförande, nemligen att beskatta dessa faktorer med en särskild inkomstskatt, bestämd till ett öre för hvarje fulla 100 kronor af fastighetens värde. Skatte-regleringskomiténs ordförande ansåg äfven att, på det jordbruksfastigheterna icke skulle få sken af att vidkännas högre bevilling än andra

Angående
ändringar i
gällande be-
villningsför-
ordning.

(Forts.)

fastigheter. den för jordbruksnäringen sålunda föreslagna bevilning skulle påföras såsom särskild inkomstskatt. Nuvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet har deremot, med godkännande af nyssnämnda skattegrunder i öfrigt, ansett det vara alldeles betydelse- löst åtskilja skattebeloppen. För lättnad i uppbörds- och redovis- ningssättet föreslås alltså, att bevilningen för jordbruksnäringens rörelse- kapital och egarens arbetsprodukt 1 öre och för fastigheten 5 öre skulle sammanslås att utgå med 6 öre för hvarje 100 kronor af fastighetens taxeringsvärde. Härvid vill jag be att få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att härmed är icke någon förändring gjord i sjelfva principen, enligt hvilken jordbruksnäringens rörelsekapital jemte jordbruksidkarens eget arbete borde beskattas, utan man har endast erhållit en förenklad form för uppbörden af denna skatt. När jag fann, att i kongl propositionen föreslaget skattebelopp ledde derhän, att en hemmansegare, med en liten fastighet på till exempel 5 å 10,000 kronors taxeringsvärde, får med föreslagna skattebeloppet betala full skatt för hela sitt rörelsekapital efter samma norm, som betalas för annan kapitalbildning, och jemväl betala för en del af sitt arbete, då deremot en jordbruksegare, som har en egendom på ett- hundra- eller etthundra-femtio tusen kronors värde och derutöfver, icke träffas af skatt för sitt rörelsekapital i dess helhet och ännu mindre för sitt arbete, ansåg jag, att detta missförhållande icke borde få pas- sera opåtaladt, såsom man säger, utan jag ansåg mig böra påpeka oegentligheten och söka erhålla rättelse, och jag afgaf då denna min motion. Påpekade missförhållandet aflägsnas gifvetvis i samma mån som beskattningen ökas, men upphör icke fullt, förr än beskattningen af jordegarne arbete och rörelsekapital stigit till samma belopp, som åsatts jordbruksfastigheten, hvilket är naturlig följd deraf, att i kongl. propositionen föreslagna bevilningen för jordbruksnäringen och rörel- sekapitalet såsom inkomstskatt icke kan hålla jemna steg med rörelse- kapitalets tillväxt i förhållande till egendomsvärdets tillväxt. Vill man räkna efter skall man lätt inse rättigheten häraf.

Nu ber jag få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att min mening icke är och att det aldrig kan blifva min mening att vilja betunga de mindre jordbrukarne med ökade skattebördor. Derför har jag också tänkt, att de små egendomarne, hvilkas taxeringsvärde uppgår intill fem eller tiotusen kronor, skulle bibehållas vid den af regeringen föreslagna skatt, och att sedermera vid hvarje ökning af taxeringsvärdet med ett fem- eller tiotusendetal af kronor inkomst- skatten skulle ökas med ett öre, intill densamma uppginge till 5 öre. Jag framstälde emellertid icke detta förslag derför, att jag fruktade att blifva bemött med det påståendet, att jag afvikit från riktiga prin- ciper och slagit in på principen om progressiv beskattning, och jag har under min korta riksdagstid hört, att denna beskattningsprincip betecknas med ord, som jag för öfrigt icke kan gilla. Man har lik- ställt denna principens utförande med annekterande af annans egendom.

Jag afstod derför att framkomma med ett sådant förslag, och jag afstod derifrån äfven af det skäl, att jag ansåg att den ökade bevill- ning, som mitt förslag skulle åsamka de små jordbrukarne, skulle för dem i icke ringa mån uppvägas af fördelen att den verkliga förmö-

genheten och arbetsprodukten skulle träffas af skatt, som stod i rättvist förhållande till hvad de sjelfva få betala.

För att belysa dessa förhållanden har jag anfört några exempel i min motion. Jag har af deri nämnda skattebelopp frånskilt hvad som efter vanliga skattegrunder skulle belöpa på rörelsekapital och arbetsprodukt.

Aktgifves härpå, synes lätt, till hvilka oegentligheter det kongl. förslaget leder. Jag har i min motion just uppställt dessa exempel för att tydligt åskådliggöra dessa oegentligheter.

I sitt betänkande rörande denna motion säger nu utskottet följande:

»Ett antagande af nu föreliggande förslag om aflyftande af dessa skatter — d. v. s. grundskatterna — »bör naturligen medföra ett upphörande af denna undantagsställning och en beskattning af jordbruksfastighet efter samma grund, som gäller för annan fastighet.»

Utskottet erkänner alltså, att jordbruksfastighet bör beskattas på samma sätt som annan fastighet. Derefter fortsätter utskottet:

»Härförutom kräfver emellertid ett rättvist beskattningssystem att jordbrukaren, liksom hvarje annan yrkesidkare — jag ber herrarne observera, att utskottet här likställer landbrukaren med andra yrkesidkare — »erlägger skatt för inkomsten af det rörelsekapital, han i sin näring använder, liksom ock af den inkomst, som framgår såsom produkt af hans eget arbete.»

Utskottet har följaktligen erkänt rättigheten af att dessa faktorer skola beskattas, men anser, att hvad jag föreslagit som skatt för dessa skattefaktorer är för högt.

I min motion har jag framhållit några exempel, som synas mig bevisa motsatsen. Jag har dervid kommit till det resultatet, att t. ex. en hemmansägare med en egendom med ett taxeringsvärde af omkring 10,000 kronor skulle betala inkomstskatt såsom för en inkomst af omkring 800 à 825 kronor, eller ungefär samma belopp, som nu fordras af en kroppsarbetare, för att han skall vara politiskt röstberättigad. Jag har vidare kommit till det resultatet, att en jordbrukare med en egendom af 50,000 kronors taxeringsvärde och derefter lämpadt rörelsekapital — detta naturligtvis vexlande efter olika förhållanden i olika bygder — skulle komma att betala inkomstskatt för ett belopp af omkring 1,800 kronor, d. v. s. ungefär lika mycket som en extra lärare nu betalar. Naturligtvis stiga dessa belopp i mån som egendomen tillväxer, men, mine herrar, ingen vill väl förneka, att i samma mån som egendomen tillväxer, så, äfven om egarens eget arbete icke är värdt det inkomstbelopp, hvarför han kommer att skatta, stiga dock förmånerna, som han åtnjuter af sin egendom, i mån som egendomens värde ökas. Det finnes i bevillningsförordningen föreskrifvet, att personer, som lefva af okända inkomster, skola beskattas efter den hyra de betala, multiplicerad med 2, 3 à 4, allt efter hyrans belopp. Jag undrar, om man icke med tillämpning af denna skattemetod för mängden jordegare skulle komma till långt högre skattebelopp än det jag föreslagit, om hyresvärdet rättvist bedömdes. Tager man jemväl hänsyn till alla de förmåner, som ligga bakom innehafvandet af en större egendom, och hvilka förmåner hit-

*Angående
ändringar i
gällande be-
villningsför-
ordning.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
gällande be-
villningsför-
ordning.
(Forts.)

tills lemnats obeskattade, synes den skatt jag därför föreslagit icke obillig, då den utgör jordbruksnäringens enda direkta skattebidrag.

Då man skall vidtaga en så genomgripande förändring som att byta skattesystem och byta det därför, att man anser det gamla orättvist, bör man icke börja den nya dagen med nya orättvisor. Jag kan icke beteckna det annat än som en ny orättvisa, om man skall se vårt skattemäktigaste folk gå för sitt arbete obeskattadt.

Utskottet fortsätter i sitt betänkande:

»Visserligen torde den af Kongl. Maj:t föreslagna inkomstskatten af 1 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet i många fall kunna anses vara för låg» — jag ber herrarne vara goda och bemärka, att utskottet medgifver 1 öre vara för litet — »men denna oegentlighet synes uppvägas af dels den föreslagna, i allmänhet höga beskattningen af 5 öre i fastighetsskatt.»

Utskottet antyder här, att 5 öre är väl hög fastighetskatt för jordegendom, men har intet att invända deremot, att små husegare få betala 5 öre för sina hus. Är denna antydan ett *gif akt!* eller ett lystringsord för hvad som komma skall en gång, då grundskatterna blifvit afskrifna och jordegendomarnes direkta beskattning skall utgå ur den gemensamma voteringsurnan?

Det är icke omöjligt, att denna utskottets antydan i någon mån inverkat på gårdagens votering.

Jag har naturligtvis icke något yrkande att göra. Jag har endast velat angifva syftet med min motion, och jag har gjort detta i förhoppning, att, när en gång grundskatterna skola afskrifvas, den skattegrund, hvarpå jordbrukets direkta beskattning skall byggas, måtte bestämmas efter sådan norm, att den bättre än den nu föreslagna träffar den verkliga förmögenheten.

Vidare anförde:

Herr Jonsson i Hof: Om icke utskottet kunnat rätt fatta och förstå motionärens mening, tror jag verkligen, att det är förlåtligt, ty jag må säga, att det varit mig omöjligt att följa honom i hans resonnement här till stöd för sina idéer.

Jag kan förstå, att han vill ändra bevillningen i den rigtning, att den inkomst, som kan erhållas genom en jordbruksrörelse, af egarens derpå nedlagda arbete och för driften anskaffade särskilda inventarier, bör särskildt beskattas, ehuru han icke gillar det sätt, hvarpå utskottet sökt lösa den gåtan. Men när han så sjelf motionerar om, att bevillningen för all jordbruksfastighet skall höjas till 10 öre för hvarje fulla hundra kronor, d. v. s. till mer än dubbla beloppet mot nu, då kan jag icke följa honom. Ty han måste erkänna, att den der inkomsten genom eget arbete och nedlagda inventarier icke alltid är likformig. Det kan t. ex. hända, att en jordegendom brukas och begagnas af ett sterbhus, som icke har någon arbetsför person inom sig, utan måste låta utföra allt arbete med legda krafter, och då saknas helt och hållet denna inkomst af egen arbetskraft. Det kan ock hända, att jordbruket bedrifves så, att der icke begagnas några nämnvärda inventarier; man skördar foder och

sådant der, har hvarken kreatursuppsättning eller dylikt, utan sköter egendomen fabriksmessigt för att få afkastning med minsta möjliga utgifter, och icke heller då är det rätt lämpligt att hafva denna bestämda skattenorm, som Kongl. Maj:t föreslagit. Men då motionären nu kommer och vill förvärra dessa olägenheter genom sitt yrkande, kan jag omöjligen fatta honom. Om han velat säga, att fastigheten såsom sådan först skulle åsättas fastighetsbevilning, och sedan att inkomst genom båda dessa faktorer skulle särskildt beskattas, då kunde jag förstått honom, men nu är det rent af omöjligt att begripa honom.

Jag tror för öfrigt, att bevilningsutskottets ledamöter icke skola blifva honom svaret skyldige, och jag behöfver sålunda icke mycket syssla med den uppgiften. Jag begärde ordet hufvudsakligen för att med anledning af de beslut, kammaren redan fattat, yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Herslow: Kongl. Maj:ts af bevilningsutskottet tillstyrkta proposition är framlagd under förutsättning, att Riksdagens båda kamrar skulle fatta samstämmade beslut i försvars- och skatte-regleringsfrågan, beslut, som kunde vinna Kongl. Maj:ts bifall. Den ärade motionärens förslag är likaledes framkommet under samma förutsättning. Denna förutsättning har nu bortfallit, och motionären har därför slutat sitt försvar för motionen utan att göra något yrkande.

Han tyckes emellertid icke dess mindre mycket ifrigt vilja påkalla granskning af sin motion. Jag vill icke påstå, att den granskningen behöfde bli tråkig, men jag tror, att Riksdagen har kommit så långt fram i tiden för sin samvaro, att den är tacksam att slippa allt tal, som icke är alldeles *nödvändigt*.

Jag hoppas därför kammaren tillåter mig att utan någon närmare granskning af motionärens förslag — som i sjelfva verket innebär en ny slags »afskrifning», nemligen en afskrifning af jordegarna från deras egendomar inom en alldeles icke oöfverskådlig framtid — utan någon närmare motivering af utskottets hemställan helt enkelt yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts förslag och bevilningsutskottets hemställan som äfven den i ämnet väckta motionen.

Herr Forsell: Jag skall verkligen, af de skäl, som den nästföregående talaren anförde, icke blifva mångordig. Men herrarne må ursäkta, om jag icke kan gilla hvad han anför.

Herr Olof Jonsson i Hof sade, att jag ville lägga 10 öres skatt på fastigheten, och förebrädde mig, därför att han icke kunde förstå min motion. Jag kan icke hjälpa detta senare. Men jag skall försöka hjälpa honom till rätta genom att påpeka, att jag icke vill lägga 10 öres skatt på jordbruksfastighet, utan endast samma skatt som Kongl. Maj:t föreslagit, eller 5 öre. Öfriga 5 öre skola såsom inkomstskatt träffa jordbruksegares rörelsekapital och egen inkomst, icke hans fastighet, hvilket ock nogsamant framhålles i min motion. Kongl. Maj:t har ansett, att jordbruksnäringens inkomstbevilning skall sammanslås med fastighetsskatten. Jag har icke i det fallet

*Änående
ändringar i
gällande be-
vilningsför-
ordning.*
(Forts.)

Angående
ändringar i
gällande be-
villningsför-
ordning.
(Forts.)

velat införa nya skatteformer, utan accepterat den form Kongl. Maj:t föreslagit. Är den oriktig, så ber jag de herrar, som kritisera den principen, vända sig emot den som uppfunnit den, icke emot mig. Jag kan följaktligen icke taga åt mig det klander, som rigtats emot sjelfva principen. Anses föreslagna beloppet deremot för högt, hade ju utskottet kunnat föreslagit jemkning. Jag har sagt, att jag icke skulle hafva det ringaste emot, om skatten för mindre gårdar sattes till 1, 2 eller 3 öre o. s. v., blott den lämpades så, att den större förmögenheten icke lemnades obeskattad, och jag anser mig alldeles icke hafva föreslagit någon orimlig beskattning för landets rikaste skattedragare. Jag har visat, huru kongl. skatteprincipen verkar, och jag har velat vinna rättelse deri.

Herr Andersson i Intagan: Under föregående år har man inom bevillningsutskottet sökt skipa rättvisa i fråga om bevillning af jordbruksfastighet. Afsigten har varit god, men att komma till rättvisa har icke varit möjligt. Man har önskat att få gå ut från samma grund som vid beskattning af annan inkomst, d. v. s. behållningen af jordbruket, och att få göra afräkning för upplånade medel, förrättadt arbete m. m.; hvad deröfver är i behåll, skall beskattas lika med all annan inkomst. Som sagdt, detta har man icke kunnat. Det var föreslaget, att man skulle genom gravationsbevis visa, hvilken skuld man hade på sin egendom och derfor få afdrag i bevillningen. Men vid närmare undersökning kom man till det resultat, att den, som hade en skuldfri egendom, skulle kunna taga en inteckning, lägga den i sin chiffonier, vid skatteförrättningen visa gravationsbeviset och så gå fri för den skuld, som på så sätt upptogs.

Derjemte måste man besinna, att jordbruket är underkastadt så många vaxlingar, i synnerhet genom skörde- och väderleksförhållanden. Det ena året får man en god skörd; då kan det gå i hop med den bevillning man får betala. Ett annat år åter är sådan missväxt, att man icke har någon behållning, utan tvärt om förlust. Andock måste jag betala bevillning äfven för det året. Man må icke komma från en orättvisa till en annan. Jag anser för min del, att det förslag, som varit före, att höja jordbruksbevillningen med en procent, är alldeles tillräckligt. Herr Forsells förslag deremot är så alldeles rasande, att jag icke kan på några vilkor vara med derom. Det skulle vara, nära nog, att rent af taga lifvet af jordbruket.

Under sådana förhållanden som de närvarande, då de frågor, som stå i samband med denna, redan fallit, kan jag ej annat än yrka afslag å utskottets förslag.

Herr Jonsson i Hof: Då motionären beskyldde mig för att icke rätt hafva återgifvit hans förslag, skall jag be att få läsa upp det och hemställa, om det är hans förslag eller icke. Det heter der:

»att § 1 i kongl. förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst skall erhålla följande förändrade lydelse:

För all inom riket belägen fast egendom, hvartill ock räknas

frälseränta, skall, med de undantag, som i § 4 upptagas, bevilning utgöras efter fastighetens uppskattade värde.

Denna bevilning utgår:

a) för jordbruksfastighet med *tio öre* ör hvarje fulla ett hundra kronor» o. s. v.

Jag hemställer, om icke detta är 10 öre per 100 kronor af taxeringsvärdet. Om hans afsigt varit att af dessa 10 öre med 5 öre träffa inkomst, som i annan form erhålles, hade jag icke yttrat mig derom. Men den frågan föreligger icke. Om emellertid afsigten varit denna, har han icke rätt träffat hvad han sökt vinna i rättelse. Detta har jag nämnt redan förut.

Han nämnde i sitt anförande, att hans afsigt varit att för de högre fastighetsvärdena komma med denna förhöjda beskattning, ehuru han i motionen tagit dem »öfver en kam». Hvad han yttrade i det fallet, kan jag fatta och förstå, derest meningen varit, att han ville förhöja beloppet, när han kom till ett betydligare värde på fastighet, med hänsyn dertill, att det endast varit de större jordbrukarne, som på de införda tullarne gjort en extra förtjenst, hvarför han ville uppväga, hvad de derigenom vunnit. Ty den mindre jordbrukaren, som egentligen endast producerar spanmål för eget behof, förtjenar icke såsom den större. Hade detta varit hans afsigt och hade han så formulerat motionen, hade man förstätt hvad han velat. Nu är det rent af misslyckadt.

Herr Petersson i Runtorp: Jag hade knappast tänkt begära ordet i denna fråga. Men jag kunde icke motstå frestelsen att yttra något litet derom, då motionären — och jag vill tacka honom därför — så upprigtigt tackade för i går och visade, hvad han egentligen bär i skölden emot jordegarene.

Han talade om, att inkomstbevilningen bör höjas. Men då bör han ock bevisa, hvad inkomster de hafva. Under frihandelstiden har deras inkomst varit, att de åsamkat sig 300 millioner kronor hypoteksskuld; och så afkastade hemmanen hvar tionde år sina egare. Om han vill dela den inkomsten med sig sjelf eller staten, så är jag icke deremot. Jag tycker, att det är endast trefligt, att han visat, hvad han egentligen vill och hvad hjälp han vill lemna jordbruket. Jag har för min del ansett, att jordbruket bör ställas så och behandlas så af staten, att jordbrukarne kunna få sin skäligena bergning. Vi komma då icke att neka att utgöra våra utskylder, i likhet med andra svenska undersåtar, när det blir någon inkomst att beskatta. Men under frihandelstiden har jordbruket burit sig så illa, att det står till så som jag säger. Det bör man veta, innan man yrkar ytterligare beskattning.

Härmed förklarades öfverläggningen sludad.

Kammaren afslog såväl Kongl. Maj:ts proposition som den förevarande motionen.

Angående
ändringar i
gällande be-
villningsför-
ordning.
(Forts.)

§ 7.

Till behandling förekom vidare bevillningsutskottets betänkande, n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen rörande upphörande af de enligt förordningen den 16 maj 1884 angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsafgifter af frälseegendomar och lotshemman.

Utskottet hemställde, »att Riksdagen, under förutsättning att Riksdagen fattar beslut, som sedermera vinner Kongl. Maj:ts godkännande, rörande nu föreliggande frågor om vissa ändringar af värnpligtslagen samt afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter äfvensom om viss lindring i rustnings- och roteringsbesvären, måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i förevarande proposition föreslagit».

Efter uppläsande häraf och på derom af herr *Jonsson* i Hof framställt yrkande afslog kammaren utskottets hemställan,

§ 8.

Föredrogs vidare lagutskottets utlåtande, n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Utskottet hemställde, att — derest Riksdagen godkänner propositionen om ändring i förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst — jemväl ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Herr *Andersson* i *Nöbbelöf* yttrade: Med anledning af det beslut, kammaren fattat med afseende på bevillningsutskottets utlåtande, tager jag mig friheten yrka afslag på den föredragna punkten.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan blef af kammaren afslagen.

§ 9.

Föredrogs, hvart för sig, och biföllos statsutskottets utlåtanden: n:o 5 a, angående två anslag under riksstatens fjerde hufvudtitel; och

n:o 8 a, angående en till regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel hörande fråga.

§ 10.

Angående
anslag till en
jernväg *Mel-*
lansel—Örn-
sköldsvik.

Skedde föredragningen af statsutskottets utlåtande, n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag för anläggning af en bibana från norra stambanan vid *Mellansel* till *Örnsköldsvik*.

I detta utlåtande hemstälde utskottet, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts ifrågasvarande proposition, måtte, under förbehåll af de i propositionen angifna vilkor, för anläggning af en bibana från norra stambanan vid Mellansel till Örnsköldsvik och denna banas utrustning med erforderlig trafikmateriel bevilja och för år 1892 anvisa en million åttahundratjugutre tusen kronor.

*Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Örn-
sköldsvik.*
(Forts.)

I en vid utlåtandet fogad reservation hade deremot herrar *Pehrson* i Törneryd, *Petersson* i Runtorp, *Danielson*, *Andersson* i Högkil och *Persson* i Stallerhult yrkat, att Kongl. Maj:ts ifrågasvarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr *Pehrson* i Törneryd anförde: Såsom herrarne finna, har jag jemte några andra utskottsledamöter vid betänkandet fogat en reservation. De skäl, som föranledt oss härtill, äro till hufvudsaklig del i densamma anförda. Vi hafva nemligen ansett det högst önskligt, att detta förslag om en bibana till Örnsköldsvik hade blifvit framlagdt i samband med frågan i sin helhet om beviljandet af medel för år 1892 för statens fortsatta jernvägsbyggnader i Norrland. Det låter sig nemligen tänka, att Riksdagen velat fördela den summa, som redan nu är anslagen, 4 millioner kronor, på dels denna bibana, dels statens rätt uppgående stambana. Olägenheten af ett sådant Riksdagens beslut hade, synes mig, icke behöft vara nämnvärd, om ens någon, emedan ett sådant förfaringssätt icke skäligen kunnat förorsaka annat, än att man möjligen ett år senare än hvad nu är påtänkt kommit fram till Boden å Luleå-Ofotenbanan, Jag föreställer mig, att under nuvarande förhållanden man icke skäligen kan fordra, att statsverket bör anslå högre belopp för statens jernvägsbyggnad i Norrland än hvad för närvarande utgår.

Jag tar mig friheten att vid detta tillfälle erinra, huru som för några år tillbaka Riksdagens begge kamrar enade sig om den mening, att man visserligen borde fortsätta med denna stambanebyggnad, men att byggnadsanslaget borde nedsättas till 2 millioner kronor årligen. Detta blef då Riksdagens beslut och det efterlefdes någon kort tid, men mycket snart började man att höja anslaget, och då ytrade de, som ville hafva anslaget förhöjdt, att vi måste gå åtminstone så långt, att vi bygga för 3 millioner kronor årligen, emedan det i annat fall enligt deras förmenande skulle gå för sakta. Men man har nu icke allenast hunnit dit, utan gått vida deröfver och kommit upp till 4 millioner. Nu vill man icke ens stanna dervid, utan vill gå deröfver, och icke så obetydligt. Då synes det mig vara anledning att här vid lag se upp, emedan man verkligen kan befara, att man icke vill draga upp någon gräns, utan anser, att huru mycket man än begär till detta ändamål, det icke är för mycket. För min del kan jag dock icke tro annat, än att man bör låta denna statsutgift stå i skäligt förhållande till hvad statens finansiella ställning bjuder, och att man bör se till att man anskaffar så litet som möjligt af de erforderliga medlen genom lån. Nu synes det mig, som om man icke gjorde det. Jag tror icke det kan beslutas högre utgift för nästa år för statens norrländska jernvägsbyggnad, med mindre man skulle vilja till en del bygga med lånta penningar. Kan man nu anse det välbetänkt att, efter det man fortsatt med

Angående
anslag till en
jernväg Mellansel—Örn-
sköldsvik.
(Forts.)

detta jernvägsbyggande en längre tid på snart sagdt forceradt sätt och efter det att det tyckes, som skulle man hafva enats om den mening, att man borde fortsätta med detta jernvägsbyggande så pass hastigt, att man bygger för 4 millioner kronor om året, man ändå icke ens vill stanna vid det, utan vill forcera byggandet ännu mera och derutöfver.

De skäl, som äro framlagda för att bevilja det ifrågasatta anslaget redan i år, äro hufvudsakligen, för så vidt jag kunnat finna, att man skulle passa på tillfället att använda den arbetsstyrka, som finnes i trakten af Mellansel, för byggande af den ifrågasatta bibanan, för att man skulle slippa att flytta denna arbetsstyrka längre upp mot norr. Det samma säges vara förhållandet äfven med redskap och annan materiel. Jag kan icke förneka all betydelse af detta påstående. Men jag kommer dock dervid att tänka på, att en gång skall väl statens jernvägsbyggande i Norrland aftaga, och mig synes, att man bör tänka på den saken redan nu och således efter hand minska arbetsstyrkan, och dertill har man ju nu ett passande tillfälle. Vill man emellertid fortsätta i samma grad som hittills, ja till och med forcera arbetet ännu mera, som meningen tyckes vara, så är det gifvet, att, när man närmar sig slutpunkten vid Boden, så står man der med stor arbetsstyrka och mycket befäl för densamma. Och då framställer sig helt osökt den frågan: Hvertill skall man då på en gång använda dessa?

Har man väl tänkt sig, att man skulle slippa ifrån särskildt befälet utan att behöfva skaffa staten en ganska betydlig utgift i form af pensioner, gratifikationer o. s. v. Det rättaste förfaringssättet vore, enligt min mening, att man, såsom jag redan nämnt, successivt minskade denna arbetsstyrka, så att den vore så liten som möjligt vid afslutandet af statens jernvägsbyggnader i Norrland.

Det förefinnes derjemte ett annat skäl, som jag tror att man vid detta tillfälle bör något beakta. Herrarne hafva sig helt säkert litet hvar bekant den inkomst, som de olika stambanedelarne i Norrland hittills lemnat, den procent, som de gifvit i utdelning på det kapital, som i anläggningskostnaderna är nedlagdt. Ser man på den statistik, som är tillgänglig, så finner man, att den utdelning, som dessa jernvägar lemnat, hittills varit högst ofördelaktig. Äfven de stambanedelar i Norrland, som varit längst trafikerade, hafva ännu icke kommit upp till högre afkastning af anläggningskostnaden än omkring 3 procent; några af dessa jernbarnedelar stanna vid 2 procent, andra gå ej högre upp än till $1\frac{1}{2}$ à 1 procent och derunder. Jag hemställer, huruvida det under sådana förhållanden kan vara skäl att forcera denna jernbanebyggnad så till ytterlighet, som det nu synes vara meningen. Vi få väl ändå komma i håg, att skilnaden mellan räntan å de penningar, som af staten nedlagts i dessa jernvägsbyggnader, och den nettoinkomst, som dessa jernvägar lemna, skall fyllas med skattemedel, och under sådana förhållanden anser jag det fullt befogadt att iaktaga nödig varsamhet.

Reservanterna hafva icke förnekat, att den ifrågasatta bibanan torde böra byggas för statens räkning. Alla hafva varit ense derom. Men reservanterna hafva hemställt, huruvida det icke kunde vara

skäl att uppskjuta beslutet om denna bibanas anläggande till nästa år och dymedelst sätta Riksdagen i tillfälle att taga denna fråga i ompröfning i samband med pröfningen af anslaget till statens fortsatta stambanebyggnader i dess helhet. Riksdagen skulle derigenom blifva i tillfälle att bedöma, huruvida den t. ex. icke ville, med vidhållande af det belopp, som den beviljat i år, fördela detta på denna bibana och den rätt uppgående banan. Jag tror, att, om man ville lägga frågan i ett sådant läge, ingenting derpå skulle förloras. Utan tvifvel kommer denna bana till stånd för statens räkning; och om den skulle komma ett år senare, på sätt jag antyd, så tror jag icke, att några olägenheter deraf skulle uppstå, utan att det skulle blifva till gagn för det hela.

På grund af så väl de skäl, som anförts i reservationen, som dem, hvilka jag nu tagit mig friheten anföra, anhåller jag om afslag å ej mindre Kongl. Maj:ts förslag än utskottets hemställan och bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Herr Jönsson i Gammalstorp instämde häruti.

Herr Jönsson i Hof: Utskottet har i viss mån delat den uppfattning, som reservanterna här sökt att förfakta, nemligen att det hade varit och bort vara mest logiskt och riktigt att förslaget om denna utfartsväg blifvit Riksdagen förelagdt samtidigt med frågan om anslag till norra stambanans fortsättande, på det att Riksdagen måtte hafva blifvit satt i tillfälle att jemka anslagssummorna för jernvägen till det belopp, som Riksdagen kunnat finna lämpligt att anvisa. Men dermed skiljer sig också utskottets pluralitet från reservantens uppfattning. Ty när han påpekade att, på den grund att Riksdagen för åtskilliga år sedan ansåg att årsanslaget till stambanebyggnaden i Norrland borde stanna vid 2 millioner och sedan vid tre millioner, man derfor borde vidhålla den siffran, samt att, när vi en gång hunne till slutpunkten för banan, detta skulle förorsaka staten kostnader och besvärligheter, så kan man, som sagdt, icke längre följa honom. Årsanslaget till stambanebyggnaden har nemligen sedermera höjts från 2 och 3 millioner till 4 millioner, och Riksdagen har alltså öfvergifvit den synpunkten. Det finnes således icke något absolut hållbart skäl att på den grunden vägra att redan nu börja byggandet af bibanan. Om man sedan ser på slutpunkten och öfvervägar i hvad mån staten skulle få vidkännas kostnader och olägenheter, som vid dess uppnående skulle inträffa, så kan jag icke fatta hans betänkligheter i detta afseende, emedan, enligt hvad som synes af utskottets förslag, denna bibana skulle blifva färdig redan nästa år, d. v. s. år 1892, under det att slutpunkten på den sedan beslutade norra stambanan icke skulle hinnas förr än mot slutet af år 1894, hvadan det ökade antal arbetsbefäl och arbetskrafter, som nu skulle blifva använda, komma att få god tid på sig för att afgå och återgå till andra arbeten. Jag ber för öfrigt att få fästa herrarnas uppmärksamhet derå, att den omtalade slutpunkten för dessa stambanebyggnader antagligen icke inträffar ens år 1894; ty när Riksdagen lemnat i Kongl. Maj:ts hand att uppgöra aftal om inköp af Luleå-Ofotenbanan, hvilket aftal väl måste kunna förutsättas komma att träda i verkställighet, så skall

Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Örn-
sköldsvik.
(Forts.)

Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Örn-
sköldsvik.
(Forts.)

staten nödgas att äfven bygga denna bana färdig samt måhända derjemte utsträcka densamma något längre vester ut än till Gellivara. Dessa skäl anser jag ej vara af den vikt och betydelse, att man med afseende på statens fördelar icke bör uppskjuta ett eller annat år med byggandet af den bana, som nu är i fråga. Reservanten erkänner, att det skulle ligga en särskild fördel deri, att Riksdagen redan nu fattade beslut om denna banas byggande, ty derigenom skulle nu tillgängligt befäl, manskap och materiel kunna användas på denna plats utan dyrbara transportkostnader. När nu så är, att äfven han har erkänt giltigheten af detta skäl, så bör väl äfven detta i någon mån tala för bifall till utskottets förslag.

Hvad han sedermera nämnde angående den ringa afkastningen på den norra stambanan, så förlorar den invändningen all betydelse i och med detsamma som man måste erkänna, att dessa bibanor tillföra den norra stambanan ökade inkomster. Ty om också nettoinkomsten af norra stambanan icke blir så tillfredställande som hvar och en skulle kunna önska, så är det dock fördelaktigt att den föreslagna bibanan raskt bygges, när man medgifver att derigenom vinnes ökad inkomst, och att den norra stambanan erhåller ett större värde, än om dessa utfartsvägar icke funnes. En kalkyl för afgörande, huruvida det icke må vara fördelaktigt att redan nu bygga denna utfartsbana, tror jag vara temligen lätt att verkställa, om man matematiskt undersöker den.

Reservanten hyste äfven farhåga för, att statskassan icke nu skulle kunna anslå medel till denna utfartsbana utan att nödgas beträda den utvägen att upplåna dessa medel. Den farhågan är emellertid helt och hållet oberättigad, ty, när man ansett det vara möjligt att med statsmedel bestrida alla de olika utgifter, som skulle blifvit en följd af ett antagande af alla dessa vidt gående förslag, som behandlats i kammaren i går och i dag, så måste väl, sedan dessa förslag numera fallit, det väl få anses vara faktiskt, att vi hafva en så riklig tillgång på statsmedel, att någon särskild låneoperation för byggandet af denna bana icke är af behovet påkallad.

Jag skall sluta med att för kammaren i detta fall andraga några praktiska skäl. Reservanten har visserligen ansett, att denna bana bör byggas för statens räkning, men vill uppskjuta med byggandet. Nu har Första Kammaren bifallit denna punkt med 82 röster mot 24. Kan då verkligen reservanten tro, att afslag å punkten i denna kammare skulle leda till något annat resultat än en alldeles onödig gemensam votering? Ty då till och med motståndarne erkänna, att banan bör byggas för statens räkning och således skiljaktighet endast förefinnes i fråga om tidpunkten, så lär det väl icke vara någon förhoppning om att majoriteten för afslag i denna kammare skall blifva särdeles stor. Och om än det må hafva varit önskligt, att Kongl. Maj:t framlagt detta förslag i samband med frågan om anslagen till den norra stambanan, så gör man likväl, synes det mig, i det läge, hvori frågan nu befinner sig, lämpligast och klokast, om man med ens bifaller utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Ersson* i Vestlandaholm, *Wikstén*, *Nordin* och *Wallmark* i Selånger.

Chefen för civildepartementet herr statsrådet Groll: Den näst föregående ärade talaren har så fullständigt redogjort för de skäl, som tala för den af Kongl. Maj:t framlagda propositionen, att jag för min del har ytterst ringa att tillägga till hvad han yttrat. Jag skall dock be att få nämna några ord.

Angående anslag till en jernväg Mellansel—Örnsköldsvik.
(Forts.)

Det var icke utan en synnerligen stor tvekan som jag ansåg mig kunna tillråda Kongl. Maj:t att redan vid innevarande riksdag framställa denna proposition, då jag nemligen visste att Riksdagen i allmänhet icke gerna går utöfver den summa af fyra millioner för jernbanebyggnader i Norrland, som vid tiden, då denna fråga förekom till behandling inför Konungen, redan var beviljad. Men jag ansåg, att så öfvervägande och klara skäl talade för denna sak, att det här vid lag godt kunde ifrågasättas ett undantag från den allmänna regeln. Det är nemligen förhållandet, att våra utfartsbanor i norra delarne af riket äro i förhållande till stambanelinien af så stor och framstående betydelse i trafik-afseende, att man icke bör förbise vigten af att få ytterligare en sådan gifvande bana till stånd.

Det är just med hänsyn till det resultat, som visat sig i afseende å trafiken å utfartsbanorna och dess inverkan på stambanetrafiken, som man icke kan undgå att inse, att genom hvarje sådan utfartsbana tillføres stambanan en ytterligare trafik, hvilken i sin mån bidrager, så godt den kan, att utjemna den mindre vackra siffran i trafik-afseende, som de norra linierna eljest under första tiden af sin tillvaro hafva att uppvisa. Hvad särskildt angår den ifrågasatta bibanan från norra stambanan vid Mellansel till Örnsköldsvik, så är, efter de trafikberäkningar, som blifvit gjorda, anledning till förhoppning, att den bör kunna lemna tillbörlig ränta å anläggningskapitalet. Det är ju, vid sådant förhållande, skäl att söka att få denna bana till stånd så fort som möjligt, då densamma, på samma gång som den sjelf bär sig, äfven bidrager till att bereda stambanan ökade inkomster. Då derjemte tidpunkten för byggandet af denna bana just nu förefaller vara lämpligare än hvilken annan tidpunkt som helst, i ty att man har den erforderliga arbetsstyrkan i närheten och arbetsmaterielen till en del på platsen, så bör man icke underlåta att begagna sig deraf.

Man kan vidare framhålla den stora betydelse, bibanan skulle komma att få för hela den ort, som genom densamma sättes i förbindelse med stambanan. Särskildt är det för våra domäner af vikt att få ytterligare en jernvägslinie för befrämjande af konkurrensen vid försäljningar af virke från kronans skogar i norrland. De inkomster, som deraf tillflyta statskassan, äro icke att förakta.

Jag ber således kammaren besinna, huru vida icke det må vara lämpligt att redan nu söka åstadkomma denna linie, om hvars behöflighet alla äro ense. I den kongl. propositionen har blifvit ifrågasatt, att banan skulle byggas med lånta medel. Men Riksdagen har i sin hand att besluta i det afseendet efter förhållandena sådana de föreligga, då frågan om medlens anskaffande förekommer. Vill Riksdagen icke bygga med lånta penningar, så står det ju Riksdagen öppet att bereda den erforderliga summan af eljest tillgängliga medel.

Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Örn-
sköldsvik.

(Forts.)

Jag hemställer sålunda, att kammaren ville bifalla Kongl. Maj:ts förliggande proposition.

Herr Lyttkens: Den andre talaren i ordningen anförde, att utskottet till en del gillat den förste talarens yttrande, då det säger: »Det hade emellertid utan tvifvel varit synnerligen önskvärdt, att frågan om byggande af denna bana af Kongl. Maj:ts förelagts Riksdagen till pröfnig samtidigt med frågan om fortsättande af stambanan genom öfre Norrland, hvarigenom anslaget för dessa jernvägsbyggnader kunnat på en gång bestämmas.» Deri ger jag honom rätt, och jag vill utsträcka detta yttrande till alla kongl. propositioner, som framkomma till Riksdagen i dess sista skede. Frågan lider vid behandlingen genom att det är så kort tid kvar till riksdagens slut. Frågan lider till följd deraf, att många meningar nära på undertryckas därför att man icke vill fördröja riksdagens afslutande, och det kan i många fall vara stora och viktiga frågor, som derigenom få en helt annan utgång, än de eljest skulle hafva fått. Jag skulle därför vilja, att Riksdagen en gång allvarligen framställde sin begäran till regeringen, icke blott den nuvarande, utan äfven alla följande, att alla stora frågor, som i kongl. propositioner inkomma till Riksdagen, må komma någorlunda i början af riksdagen och icke vid dess slut.

Ehuru nu emellertid denna fråga inkommit så sent, att den icke kunnat prövas i sammanhang med anslaget för de norrländska jernvägsbyggnaderna i dess helhet, så kan jag dock icke annat än vara med om beviljandet af anslag för dess byggande. Jag gör detta, då jag inser denna banas nödvändighet för att den norrländska stambanan skall blifva icke inkomstbringande, ty det blir den ändå icke, men till nytta för ortens invånare, hvilket är det enda, som vi hafva att vänta. Dessa banor komma sannolikt icke att gifva en ränta, som ens tillnärmelsevis motsvarar den, som staten får gifva för de penningar, hvarmed anläggningen bestrides. Men anlägges icke denna bana, så hafva invånarne snart sagdt ingen nytta af den långt in i ödemarken anlagda norra stambanan, och därför är det nyttigt och nödvändigt, att denna bana bygges. Och att den bygges nu, därför tala de skäl, som af herr statsrådet och chefen för civildepartementet anfördes, nemligen att det nu finnes arbetare anställda i närheten och att materiel och dylikt finnes der. Det skulle då vara en vinst att slippa flytta dessa långt upp och sedan, när denna bana skulle byggas, flytta ned dem igen. Vidare skulle, om denna bana vore färdig, en del af materielen till norra stambanan kunna tagas in denna väg, hvarigenom den blefve billigare. Af dessa skäl har jag ingenting emot att denna bana bygges nu, då vi i alla fall skola komma deran.

Men i ett annat afseende är jag af skiljaktig mening med utskottet, och det är deri, att, om man skall medgifva anslaget till banan på det sätt Kongl. Maj:ts proposition föreslår, jag anser, att det knappt är möjligt att anslå en så stor summa, och jag tror icke heller, att det är nödvändigt. Ty det är icke möjligt att på ett år bygga hela denna bana, utan det vore väl endast arbetena med terrasserering och dylikt, som nu komme att vidtagas, då det öfriga

arbetet, såsom skenornas utläggande och rullande materiels anskaffande, ju dock icke kan börja, förrän terrasseringen är verkställd. Och för att icke få budgeten nästa år så stor, att man blir nödsakad att upplåna medel, så gjorde jag inom utskottet ett yrkande, som leder till precis samma resultat angående banan som Kongl. Maj:ts proposition, och hvilket gick ut på att bevilja ett anslag af 1,823,000 kronor till denna bana, men att för år 1892 anvisa endast 500,000 kronor. Man får då icke upp mer än dessa 500,000 kronor i budgeten för nästa år och slipper att der komma med ett deficit, som måste betäckas med lån, utan man kunde med nuvarande tillgångar bygga denna bana. Jag ber att herr talmannen ville framställa proposition på detta mitt förslag.

Herr Jonsson i Hof fruktade, att vi härigenom skulle få ännu en gemensam votering, hvarvid vi skulle komma att förlora i följd af Första Kammarens stora majoritet för förslaget. Men jag kan likväl icke underlåta att framkomma med mitt förslag. Mot banans anläggning har jag icke något att invända, men jag anser det lämpligt och nyttigt, att tiden för anvisande af medel ställes i enlighet med mitt förslag, helst tiden för banans färdigbyggande ej derigenom fördröjes det allra ringaste.

Herr Petersson i Runtorp: Då äfven jag reserverat mig mot utskottets förslag, vill jag nu med några ord angifva skälen derför. Jag har icke gjort det derför, att jag icke mer än väl insår, att denna bana kommer att byggas af staten, och jag tror icke heller, att densamma kommer att blifva sämre än några andra bibanor, som staten byggt från stambanan till kusten. Om man kunnat besluta sig för denna banas anläggande i sammanhang med beviljandet af det stora anslaget å 4 millioner för fortsättande af norra stanbanan, så hade man af dessa medel kunnat taga hvad som nu behöfves för ifrågavarande bana. Detta går nu icke för sig. Likväl anser jag, att, då Riksdagen redan beviljat 4 millioner, det blir att använda för stora summor på ett enda år, om man nu äfven beviljar medel för byggandet af en bana till Örnsköldsvik. Nu kan man visserligen säga, att ju förr banan bygges, desto förr får staten ökad inkomst af banorna i Norrland. Men man må dock taga i betraktande, att derigenom att man bygger så fort, lockas en mängd folk från de sydligare delarne af landet, och ökas anslaget ytterligare med en eller annan million, blir det ännu värre. Vi hafva nemligen redan nu så ondt om arbetskrafter för jordbruket, att vi icke kunna undvara mera folk, och derför borde man gå saktare till väga med jernvägsbyggandet. Man har här talat om emigrationen. Jag vill då säga, att enligt min öfvertygelse har jernvägsbyggandet ofantligt mycket bidragit till emigrationens ökande. Ty sedan våra drängar varit der uppe och förtjent dugtigt med penningar, vilja de icke arbeta i jordbrukets eller industriens tjänst. De göra hellre intet än arbeta för de dagspeningar, som vi kunna bestå dem, utan de söka endast skrapa i hop så mycket de kunna för att komma dit, der de förtjena mer än här. Kunde man således hålla jernvägsbyggandet inom måttliga gränser, vore det till fördel för landet i sin helhet.

*Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Örn-
sköldsvik.
(Forts.)*

Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Örn-
sköldsvik.
(Forts.)

Man har såsom skäl för att bygga denna bana just nu anfört, att det finnes folk och materiel deruppe, och att om de skulle forslas fram och tillbaka, medförde det kostnader. Detta anser jag dock icke betyda något, ty dessa transportkostnader komma till godo trafiken, som behöfver dem mycket väl för att kunna visa ett något fördelaktigare resultat. Såsom det nu är förhållandet, kan man icke få fram en vagnslast grus utan att jernvägstyrelsen tager betaldt derför, och staten bidrager på detta sätt sjelf till att inkomsterna af trafiken äro någorlunda höga.

Jag vill endast, att man icke för mycket skall forcera jernvägsbyggandet, och jag tror icke, att det skulle medföra någon våda att vänta härmed till nästa år. Om banan komme i stånd ett år förr eller senare, kan icke betyda mycket. Vi böra hålla oss inom ett anslag af 4 millioner årligen inclusive kostnaden för byggandet af banan till Örnsköldsvik.

På dessa skäl har jag reserverat mig mot utskottets förslag samt yrkar nu afslag på detsamma och bifall till reservationen.

Herr Sven Nilsson: Jag vill först och främst tillkännagifva, att jag delar de talares åsigt, som framhållit önskvärdheten deraf, att regeringen måtte framlägga sådana stora förslag, som det nu förevarande, så tidigt, att förhandlingarna derom icke blifva förhastade, samt att jag anser, att det varit synnerligen lämpligt, om den nu förevarande propositionen inkommit på samma gång som den om fortsättning af stambanebyggandet i Norrland, så att dessa ärenden kunnat behandlas i ett sammanhang. Men då så icke skett, får man väl taga saken sådan den föreligger.

Reservanterna hafva såsom skäl för sitt förslag endast framhållit, att de önska ett uppskof med frågan. För min del kan jag icke finna något synnerligt tilltalande deri. Ty det är väl alldeles gifvet, att det skulle medföra större kostnader, om man skulle behöfva transportera den materiel och det manskap, som nu finnes der, från dessa orter, för att sedan nästa år återföra dem igen. Det är väl sant, hvad den siste talaren sade, att, då de fraktas på statens jernvägar, det medför en inkomst för staten, men man bör också fästa sig vid, att med den nuvarande tendensen till stegring på alla varor kan på ett år priset på jern och trä stiga, så att vi derigenom få betala ganska mycket för detta uppskof. Och då man i alla fall vill bygga den bana redan nästa år, är det nog klokast att göra det nu, i synnerhet som man, enligt min öfvertygelse, icke behöfver låna ett öre för detta ändamål. Ty genom det beslut, som i går fattades af kammaren, hafva de stora tillgångar i statskassan, som regeringen beräknat för grundskatteafskrifningen och försvarets stärkande m. m., icke behöft tagas i anspråk. Man kunde vara betänksam att ingå på detta förslag, om medlen behöfde lånas, men så behöfver icke nu ske.

Det syntes mig vara ett ganska egendomligt skäl, som anfördes af herr Nils Petersson, nemligen att folket emigrerar, derför att det förtjenar så mycket pengar hos oss. Jag hade annars föreställt mig, att, om man stälde så till, att folket kunde förtjena pengar här hemma, skulle de stanna kvar, samt att man sålunda derigenom snarare skulle

förhindra emigrationen än befordra densamma. Ty orsaken, hvarför folket reser ut, är nog, att det icke är nöjdt med förhållandena här hemma. Icke heller tror jag, att denna lilla banbits byggande synnerligen mycket drager folket från jordbruket eller de öfriga näringarna. Detta byggnadsföretag kräfver nog arbetskrafter, men då dessa tagas från hela landet, så betvder det ingenting i detta afseende.

Jag har varit med om utskottets förslag, sådant det föreligger, och jag vill nu därför äfven yrka bifall till detsamma.

Herr Larsson från Upsala: Säsom yrkesman borde jag må hända hysa den åsigt, att allt hvad som åstadkommes inom det yrke, hvilket jag tillhör, skulle vara gagneligt, och jag tror också, att jag i allmänhet kan påstå om mig sjelf, att jag i dylika fall är ganska sanguinisk. Men det finnes för allting vissa gränser, hvilka ej böra öfverskridas. Jag tror, att det förslag, som här föreligger, går öfver gränsen för det måttliga. Det har under de sista åren beviljats dubbla anslag för denna norrländska stambanas framdragande, och jag föreställer mig, att tungt vägande skäl tala därför. Vid stambanans framdragande i Norrland hafva i främsta rummet framhållits de strategiska skälen för densamma, och jag respekterar fullkomligt dessa skäl. Att denna stambana åtminstone icke på länge kan lemna någon nämnvärd afkasning, det inser nog litet hvar, men omständigheterna tala likväl för, att man så fort som möjligt bör fullborda denna bana. Det är ju också gifvet att, när det gäller sådana afstånd, som der är fråga om, staten måste vara den, som bygger banan, emedan ingen annan kan göra det. Men jag föreställer mig äfven, att den principen fortfarande bör vara gällande, att staten bör bygga sjelfva stambanan, men att utgreningarne, som gå ut från stambanan såsom grenarne från stammen af ett träd, böra åstadkommas genom sammanslutning af enskilda intressen. Med fasthållande af denna princip kan afvägningen af behovet af den ena eller andra banan ske med stöd af vida säkrare faktorer, än om staten äfven bygger bibanorna. Om den enskilda företagsamheten bygger en bana, tillses vida bättre, huru vida banan äfven kan gifva ränta på det nedlagda kapitalet.

Här har åberopats såsom en särskild anledning att nu bygga denna bana, att det finnes materiel och folk på platsen för banans byggande. Jag kan icke förstå, att der kan finnas mera folk och materiel, än hvad som behöfves för stambanans byggande. Ty då man anslagit lika mycket till byggande af stambanan för nästföljande år som för detta och föregående åren, så lär väl erfordras lika mycket folk och materiel för denna stambanebyggnad nästa år som derförut, och man måste sålunda för denna bibanebyggnad i allt fall skaffa nytt folk och ny materiel. När man skall utföra ett så stort företag, som här föreligger, bör man icke öka arbetskrafterna emot slutet af arbetstiden, ty följderna blir då den, att, sedan man dragit mycket folk från andra näringar, man derefter måste lemna dem utan arbete och att de få gå sysslolösa, och det enda de slutligen kunna taga sig till är att emigrera. Någon vinst kan jag deremot icke finna att man genom anläggning af denna bana nu skulle kunna göra till följd af billiga arbetskostnader, ty dessa kostnader äro ju beroende

*Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Örn-
sköldsvik.
(Forts.)*

Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Örn-
sköldsvik.
(Forts.)

på tillgång och efterfrågan. Ju större arbetskrafter jag vill för ett arbete taga i anspråk, ju högre ställer sig arbetspriset.

För att emellertid icke trötta kammaren vill jag nöja mig med det sagda, och ber endast att få förklara, att jag förenar mig med dem, som rösta afelag.

I detta yttrande instämde herrar *Mallmin, Sjö, Janson* i Carlshed och *Larson* i Slättäng.

Herr *Arhusiander*: Så väl af den kongl. propositionen som statsutskottets betänkande i denna fråga finner man, att alla de myndigheter, som yttrat sig i ämnet, tillstyrkt denna jernväg och ansett den vara af behovet påkallad af flera orsaker. Man har äfven ansett, att, genom att bygga denna bana redan nu, arbetet skulle kunna utföras billigare än eljest, emedan i den trakt, der banan skulle mynna ut, finnes tillgång på arbetsfolk och materiel, så att sådant icke behöfde transporterats dit från andra ställen. Den inskränkning, som är gjord i sågverkshandteringen, är äfven en omständighet, som för- anleder, att en del arbetskrafter för närvarande finnas tillgängliga för detta arbete, som derigenom nu skulle kunna komma till stånd billigare än eljest. Och ju förr denna bana blifver färdig, ju förr kommer den att tillföra stambanan ökade trafikinkomster. Stambanan i Norrland är nemligen lagd så långt in i landet, att den näppeligen kan anses komma att lemna någon större afkastning, om från densamma icke finnas utfartsvägar, som kunna leda trafiken från stambanan ut till hafvet. Ju förr dessa utfartsvägar komma till stånd, ju förr skall stambanan komma att lemna afkastning och trafiken der utvecklas.

Utskottet har också välvilligt tillstyrkt banans byggande och förordat beviljande af de derfor erforderliga medlen, och jag kan till och med säga, att äfven reservanternas yttrande är ganska tillfredsställande, då jemväl de uttalat sig för nödvändigheten af denna banas anläggning, ehuru de anse, att dermed kan dröjas något, samt att banans byggande borde ske med de medel, som årligen pläga anslås till fortsättning af stambanan. Detta anslag har nu emellertid Riksdagen beviljat för sitt ändamål. Och här är icke fråga om större belopp, än att utväg lätt finnes för de erforderliga medlens anskaffande. En af reservanternas har särskildt fäst sig vid den ringa ränta på det nedlagda kapitalet, som de norrländska jernvägarne lemna. Men der stambanan blifvit satt i samband med utfartsvägar, tror jag att det redan visat sig, att inkomsterna varit i jemnt stigande och icke varit så obetydliga på sista tiden som från början. Och om jag jemför dessa inkomster med inkomsterna från flera andra stambanedelar i vårt land vid deras tillkomst, finner jag, att de norrländska jernvägarne stå vida högre än många andra jernvägsdelar. Dessutom ber jag att få anmärka, att man icke bör räkna vinsten af en dylik jernväg endast efter procentberäkning af afkastningen och anläggningskapitalet, utan man bör äfven taga i betraktande den indirekta nytta, jernvägen medför för landet i dess helhet.

Då jag sålunda tror, att denna bana är af gagn icke blott för den ort, den kommer att genomlöpa, utan äfven för landet i dess helhet,

och att det för stambanetraffiken är dess bättre, ju förr den kommer till stånd, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Arhusiander förenade sig herrar *Gunnar Eriksson, Domeij, Näslund, Dahlberg* och *Ahlgren*.

*Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Örn-
sköldsvik.
(Forts.)*

Herr Peterson i Hässelstad: De skäl, som den förste talaren såsom reservant inom utskottet andragit, likasom de skäl, som anfördes af talaren på upsalabanken för afslag å Kongl. Maj:ts proposition, anser jag för min del vara fullt riktiga. Jag har städse i denna kammare, då det varit fråga om att Riksdagen skulle anslå medel till stambanan genom Norrland, sökt mana till försigtighet och velat, att man ej skulle anslå dertill så höga belopp, att vi behöfde upplåna medel för ändamålet. Dessa mina bemödanden lyckades till 1886 års riksdag, då Riksdagen derförut var öfverens om att endast bevilja 2 millioner kronor årligen för detta ändamål, med sedan dess har hvad Kongl. Maj:t begärt blifvit beviljadt genom de gemensamma voteringsarnes lyckohjul. Hvad nu här ifrågavarande anslag beträffar, är det uppenbart, att det kommer att beviljas likasom de stora anslag, hvilka redan beviljats, ty det har blifvit på modet, att allt hvad som föreslås för Norrland beviljas af Riksdagen. Det har sagts, att det vore önskligt, att Kongl. Maj:ts propositioner inkomme till Riksdagen något tidigare än hvad med den här föreliggande propositionen varit fallet. Men hvad denna proposition beträffar, går den nog igenom, fastän den kommit sent in till Riksdagen. Det har äfven här såsom skäl för bifall till förslaget talats om, att det vore godt om arbetare på platsen och att dessa borde sysselsättas. Men när dessa arbeten en gång sluta, huru skall det då gå? Kanske det går på samma sätt, som när det beslöts att stambanan norrut skulle fortsättas, men att den skulle stanna vid Sollefteå. När banan var färdig till Sollefteå, hade arbetarne icke något att sysselsätta sig med, och då beslöts att banan skulle fortsättas än vidare norrut. Man kan då tänka sig, att jernvägsbyggandet i Norrland icke skall taga slut, förrän det ej finnes någon plats, som ej har jernväg.

Här har yttrats, att det vore bra att slippa gemensam votering i denna sak. Då så många ledamöter af statsutskottet biträdt Kongl. Maj:ts förslag, är det min öfvertygelse, att någon gemensam votering ej ifrågakommer. Jag skall derför, då jag icke tror att det tjänar till något, ej göra något yrkande. Men jag har velat säga hvad jag här sagt för att tillkännagifva min uppfattning, att man bör gå varsam till väga vid beviljande af anslag till ändamål, hvarom här är fråga.

Herr Petersson i Runtorp: Jag ber om ursäkt att jag ännu en gång tager till ordet. Jag skulle icke gjort det i och för sjelfva sakens skull, ty utskottets förslag går nog igenom i alla fall, men jag har ansett mig böra bemöta två fälda yttranden.

Det har först sagts, att jag skulle ansett det skadligt, att våra arbetare få sysselsättning här hemma, och detta skulle kunna tolkas så, att jag vore fiendtligt stämd mot arbetarne. Jag vill då säga, att

*Angående
anslag till en
jernväg Mel-
lansel—Orn-
sköldsvik.
(Forts.)*

det är jag icke, utan jag vill dem väl. Här har talats så mycket om arbetarne och arbetarefrågan; man har framhållit arbetarnes be-tryckta ställning och sagt, att man bör göra allt godt för dem. Jag tror emellertid icke det skall kunna jäfvas, att det icke finnes någon samhällsklass i vårt land, som har det så bra stäldt för sig som just våra arbetare. Deras aflöning har på de sista 20, 30 åren icke blott fördubblats, utan mångdubblats, och deras lefnadsomkostnader hafva i vissa fall minskats med 40 à 50 procent. Hvarför skall man då på detta sätt ofta nog genom tidningarne och äfven här vid riksdagen reta upp dem och säga, att de skola hafva ytterligare förmåner. Derigenom förvärrar man endast ställningen, men förbättrar alls icke den-samma. Så länge meniskorna äro nöjda, hushålla och arbeta i sitt anletes svett, må de väl. Men då de uppiggas på det ena eller andra sättet, blifva de oroliga, och derifrån komma många olyckor. Emel-lerlid vill jag nedlägga en protest mot den uppfattningen, att jag skulle missunna arbetaren den lön han är värd. Nej, den skall han ha. Men här har gått så till, att arbetarne fått vänja sig vid för hög aflöning och för litet arbete. Jag skall anföra ett exempel. Det var en gång under ständsriksdagarne, som jag begaf mig ut till Ny-boda för att se på sprängningsarbetet i tunneln der. Jag gick ut vid middagstiden, och då jag kom fram, träffade jag några drängar och andra arbetare från min hemort, hvilka lågo och gassade sig i gräset. Jag frågade dem: »hvad tycka ni om detta arbete.» »Jo, bra», svarade de. »Men hvarför arbeta ni icke?» »Jo, vi skola säga hus-bonden» — de kallade mig så — »att vi våga icke arbeta mer än högst två dagar i veckan; vi äro antagna på beting att spränga så och så mycket, och därför måste vi arbeta sakta, så att befålet icke kommer under fund med att vi hafva allt för stor förtjenst.» Är det rim och reson? Då sådana arbetare sedan komma hem, blifva de icke nöjda med det arbete, som jordbruket och andra industrigrenar gifva. Tro icke herrarne, att, om vi skulle betala våra arbetare 3 à 5 kronor om dagen, vi behöfde ännu större tullar. Jag säger ingenting om att staten betalar bra, men de enskilde kunna icke täfla med staten.

Jag skall nu öfvergå till den andra frågan. Herr Lyttkens sade, att man icke skulle låna penningar. Det är icke heller jag så mycket med om. Men jag tror det icke är så farligt, om man ställer upp-låningen rätt. Men huru har svenska staten gjort här vid lag? Om arbetarne icke finge kontanta penningar — och det få de, då vi upptaga utländska lån — utan om vi hade fortsatt med det som en jude lärde oss, nemligen att betala en del af arbetet med premieobligationer, då skulle dessa arbetare nu vara ganska förmögna och hafva sparat i hop åtskilligt. Men nu köpa de allt från utlandet kontant. Det är godt och väl att importen är hög, men folket förstöres genom att lefva öfverflödigt. Jag känner arbetare, som förtjenat 200 à 300 kronor på jernvägsarbete, men, då de rest hem, icke haft ett enda öre; de hafva legat och druckit champagne, som de sett andra göra. Hvar-för kunde icke svenska staten fortsätta med sina premieobligationer och låta penningarne stanna inom landet? Så göra andra stater. England har också statskskuld, men har den inom landet. Nej, vi

skola vara liberala och kosmopoliter samt låna in penningar för att förstöra dem. *Angående anslag till en järnväg Mel-lansel—Örn-sköldsvik.*

Det var detta jag ville säga, på samma gång jag säger att jag icke är någon fiende till arbetarne, utan vill dem lika väl som mig sjelf. *(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan, *dels* på afslag å densamma, och *dels* slutligen på bifall till det af herr Lyttkens under öfverläggningen framställda förslag. Herr talmannen fann den förstnämnda propositionen hafva blifvit besvarad med öfvervägande ja, men som votering begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits yrkandet om afslag, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstnings-proposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i dess utlåtande n:o 55, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit nämnda hemställan.

Omröstningen utföll med 127 ja mot 85 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 11.

Efter föredragning vidare af statsutskottets utlåtande n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godkännande af en med staden Göteborg träffad öfverenskommelse i fråga om dess inqvarteringskyldighet, äfvensom rörande anslag till ett nytt kasern-etablissemment derstädes m. m., biföll kammaren utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan.

§ 12.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godtgörelse till fanjunkaren vid kongl. Vestgöta-Dals regemente Oscar Theodor Bäfverfeldt och hans maka Maria Fernanda Benedicta Bäfverfeldt, född Nielsen, för den förlust de, genom förre svenske och norske generalkonsuln i Genève A. M. von Schæcks tillskyndande, lidit. *Angående godtgörelse till fanjunkaren O. Th. Bäfverfeldt och hans maka för genom svenske och norske generalkonsulns i Genève till-skyndande li-den förlust.*

Uti en den 13 mars 1891 till Riksdagen aflåten proposition (n:o 54) hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att till

Angående godtgörande af den förlust, som tillskyndats fanjunkaren vid kongl. Vestgöta-Dals regemente Oscar Theodor Bäfverfeldt och hans hustru Maria Fernanda Benedicta Bäfverfeldt, född Nielsen, derigenom att förre svenske och norske generalkonsuln i Genève Adolph Martin von Schæck, som den 4 augusti 1886 för makarne Bäfverfeldts räkning uppburit hustru Bäfverfeldt, enligt testamentet efter enkan Theresia L'Orsa, född Baumer, i Rheinfelden, kantonen Aargau i Schweiz, tillfallna medel, tjugutretusen ett hundra sextiotre francs 10 centimes, men underlåtit att derför redovisa, måtte af Sveriges innestående andel i konsulskassan för år 1890 till makarne Bäfverfeldt utbetalas ett belopp af sexton tusen sex hundra sjuttiosju kronor 43 öre, under vilkor, att makarne Bäfverfeldt på utrikesdepartementet öfverlåte rättigheten att uppbära hvad von Schæck genom domstolens i Prag utslag den 28 oktober 1890 förpligtats att till nämnda makar gälda.

godtgörelse till fanjunkaren O Th. Bäfverfeldt och hans maka för genom svenske och norske generalkonsulns i Genève tillskyndande förlust.

(Forts.)

Utskottet hemställde, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte vinna Riksdagens bifall.

Reservationer emot denna utskottets hemställan hade anmälts:

af herr *Sven Nilsson*;

af herr *I. Lyttkens*, som ansett staten icke ega någon skyldighet att utgifva den ifrågasatta ersättningen; samt

af herr *P. Andersson* i Högkil mot vissa delar af motiveringen.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Andersson i Högkil: Som herrarne finna af utskottets utlåtande, har jag reserverat mig mot vissa delar af utskottets motivering. Utskottet säger, »att, sedan på derom framställd begäran, inom utrikesdepartementet lemnats biträde till bevakande af enskild persons rätt i afseende å förenämnda arfsangelägenhet, och omsorg egnats åt tillgodogörandet af den arfsberättigades anspråk»; och det talas vidare om »de omsigtsfulla åtgärder, som från departementets sida vidtagits». Det är, mine herrar, för mycket blommor, och jag föreställer mig, att, om t. ex. utrikesdepartementets forne chef händelsevis komme att läsa detta, han skulle göra sig sjelf den frågan: »har jag verkligen gjort allt detta?»; och jag tror att han sjelf skulle blifva förlägen om svaret. Jag skall blott be att få erinra, att departementet mottog denna angelägenhet den 17 oktober 1885, men att departementet icke vidtog några kraftiga och bestämda åtgärder för att tillvarataga Bäfverfeldts rätt, förr än den 23 augusti 1887, sedan Bäfverfeldt med stora uppoffringar företagit en resa till Schweiz och hunnit komma tillbaka och visat utrikesdepartementet svart på hvitt, att Schæck redan i början af år 1886 uppburit arfsmedlen. Det sätt, hvarpå departementet sedan sökte uppmuntra Bäfverfeldt till förhoppning om ersättning, är ganska anmärkningsvärdt, men jag skall icke sysselsätta mig med den saken. Jag hyllar emellertid den

åsigten, att det är nödvändigt, att allmänhetens tillit till departementet icke må rubbas; hvartill kommer, att särskilda ömmande omständigheter här föreligga; och därför anhåller jag att, med ogillande af motiveringen, få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Larsson* i *Flicksäter* och *Näslund*.

Herr Hedin: Jag kan icke neka till, att det var med en ganska hög grad af förvåning, som jag tog kännedom om detta utlåtande, icke därför att utskottet tillstyrkt den kongl. propositionen, hvilken jag högeligen önskar att kammaren måtte bifalla, då det utan tvifvel är alldeles i sin ordning, att staten godtgör hvad en enskild man förlorat i följd af försumlighet från utrikesdepartementets sida och oredlighet från en af dess underordnade tjänstemän, utan därför att utlåtandet är affattadt så, att man vore frestad tro, att det skrifvits i utrikesdepartementet af någon, hvilken det af giltiga skäl legat om hjertat att söka öfverskylda de fel och försummelse, han sjelf begått. Det är alldeles tydligt, det framgår af utskottets utlåtande på sidan 3 och har bekräftats af ett enskildt meddelande, som jag erhållit från en fullt trovärdig man, som gått *Bärfverfeldt* till handa, att det var endast i följd af *Bärfverfeldts* resa till Schweiz och hans anmälan till utrikesdepartementet, som det kom till kännedom om, att *Schæck* längesedan hade uppburit penningarne och förskingrat dem.

Jag begagnar tillfället att fästa uppmärksamheten derpå, att namnet von *Schæck* representerar en af de fyra stora katastrofer och skandaler inom den svensk-norska konsulscorpsen, nemligen den i Genève, den i Wien, den i Pittsburg och den i en kinesisk hamn, som äro inrymda inom ett eller halft annat år, hvilket sannerligen är nog mycket för en så liten konsulscorps som den svensk-norska, och uppenbart icke vittnar synnerligen fördelaktigt om den omsorg, utrikesdepartementet ådagalägger, när det gäller att rekrytera konsulatspersonalen. Jag kan icke annat än instämma i det yrkande, som gjorts af den nästföregående talaren, att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan, men med ogillande af motiveringen.

Herr Lyttkens: Det kan icke nekas, att i detta fall föreligger en uraktlåtenhet från utrikesdepartementets sida. Men skola vi uttala detta som princip, att hvar och en, som genom något utrikesdepartementets förvällande gjort förlust, skall därför hafva rätt att få ersättning, då få vi bevilja ett anslag, som går till en betydlig summa.

Vi hade för en tid sedan konstitutionsutskottets dechargebetänkande före i kammaren, och i en reservation upplystes der, att genom en svensk beskicknings uraktlåtenhet en svensk undersåte, åtminstone enligt sin egen uppfattning, ådragits ofantliga förluster. Med samma rätt som *Bärfverfeldt* begär ersättning, skulle äfven han kunna göra det, och den summan, som det då skulle gälla, belöpte sig efter hvad det uppgafs till millioner. Äfven många andra fall skulle kunna påvisas, då genom uraktlåtenhet hos tjänstemän, lydande under utrikesdepartementet, arf gått förlorade. Jag vet speciellt ett par så-

Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 46.

Angående godtgörelse till fanjunkaren O. Th. Bärfverfeldt och hans maka för genom svenske och norske generalkonsulns i Genève tillskyndande lidanden förlust.
(Forts.)

Angående godtgörelse till Janjunkären O. Th. Båfverfeldt och hans maka för genom svenske och norske generalkonsulns i Genève tillskyndande li- den förlust.

dana fall, då svenskar dött i Amerika och arvingarne vändt sig till utrikesdepartementet, men med den långsamhet, hvarmed hela ärendet utfördes, hunno arfven att totalt försvinna. Skall man nu komma och säga, att svenska staten skall ersätta alla de förluster, som tillskyndas enskilda personer genom konsulernas slarf, så lär man få ge ut ganska stora summor.

Inom utskottet åberopades det väl, att Riksdagen ingått med skrifvelse till Kongl. Maj:t och anhållit om utredning, i hvad mån de, som genom embetsmäns förvallande ådragits förluster, må kunna få ersättning af staten. Men man bör då äfven komma i häg, att dessa arfskommissioner icke höra till utrikesdepartementets åligganden. Att departementet åtager sig dem, är ju mycket bra och tillmötesgående, och då det icke har stort annat att ombesörja, så är det ju bra att det går intresserade till handa dermed. Men icke kan man säga, att svenska staten står i solidarisk borgen för att dess embetsmän ordentligt utföra de ärenden, som de *sjelfvilligt* åtaga sig. Jag vill icke yrka, att icke Båfverfeldt och hans släktingar skola få ersättning, ty det är synd om dem, men jag vill uttala mig mot den *princip*, som man nu gifver ett prejudikat på. Om framdeles genom försummelse af utrikesdepartementets tjenstemän vid deras sjelfvilligt åtagna kommissioner någon person gör förlust, så kommer han in och begär ersättning af staten och åberopar detta fall som prejudikat. Detta skulle kanske leda derhän, att man nödgades förbjuda utrikesdepartementets tjenstemän att sysselsätta sig med dessa kommissioner, men detta tror jag icke heller vore lämpligt, ty ofta är det blott genom dessa tjenstemäns ingripande som personer lyckats utfå dylika arf. Jag vill icke göra något yrkande, utan har blott velat påpeka faran deraf, att en dylik princip fastslås.

(Forts.)

Herr J. H. G. Fredholm: Jag ber att få instämna med herr Hedin. Jag gör detta, emedan jag utgår från principer, helt motsatta dem, som af den siste talaren anförts. Jag tror nemligen för min del, att det aldrig blir något allvar med embetsmännens ansvarighet, förrän statsverket iklädt sig skyldighet att gifva skadestånd för förluster, orsakade af de fel, som tjenstemännen begå i tjensten.

Härmed var öfverläggningen slutad.

Herr talmannen gaf proposition först på bifall till utskottets hemställan och derefter på bifall till samma hemställan men med ogillande af motiveringen; och blef detta senare yrkande af kam-maren bifallet.

§ 13.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående godkännande af uppgjordt förslag i fråga om uppförande vid Lunds hospital för Malmöhus läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuke.

§ 14.

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län samt väckt motion om anslag till befrämjande af odlingsföretag i de norrländska lappmarkerna.

*Angående
upplåtande af
odlingslägen-
heter å krono-
parker i Norr-
bottens län.*

I punkten 1 hemställde utskottet:

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, måtte medgifva, att å kronoparker i Norrbottens län befintliga, till skogstorp tjenliga lägenheter må, der det för kronoparkens vård och bevakning finnes vara gagneligt, af domänstyrelsen på viss bestämd tid, ej öfverstigande tjugu år, upplåtas till odling och bebyggande åt personer, som ega god fräjd och äro fullt arbetsföra samt i öfrigt finnas vara lämpliga, under följande vilkor, nemligen:

att lägenheter, som sålunda afsättas till skogstorp, skola noggrant beskrivas och å marken begränsas;

att torparen må utan afgift från kronoparken erhålla dels efter utsyning behöfligt virke till torpets åbyggnader och hägnader samt öfrigt husbehof, dels ock efter anvisning erforderligt skogsfång till vedbrand, det senare dock endast af vindfäld och torr skog;

att under första upplåtelse tiden torparen må utan afgäld till kronan bruka torpet och åtnjuta frihet från utlagor och onera mot skyldighet dels att i enlighet med de föreskrifter, som af domänstyrelsen vid upplåtelsen meddelas, uppodla och bebygga lägenheten, dels att inom det område af kronoparken, som varder honom anvisadt, utöfva tillsyn och bevakning, dels ock att på tillsägelse af vederbörande skogstjensteman och mot skälig ersättning utgöra å kronoparken erforderliga arbeten;

att, sedan af domänstyrelsen föreskrifna byggnader blifvit å torpet uppförda och godkända, torparen må af statsmedel uppbära ett kontant belopp af femhundra kronor mot skyldighet för honom att, i händelse han af en eller annan anledning varder från lägenheten skild, afstå densamma utan anspråk på ersättning för å lägenheten nedlagdt byggnads- och odlingsarbete;

att efter frihetsårens slut torpet genom domänstyrelsens försorg skall, i förhållande till detsammes storlek och beskaffenhet, åsättas viss årlig afgäld att utgöras medelst dagsverken å kronoparken;

att torpare, som af domänstyrelsen finnes hafva torpet väl uppodlat och bebyggt, må efter frihetsårens slut mot faststæld afgäld erhålla förnyad upplåtelse å torpet, samt att, derest torpare, som finnes hafva väl skött och bebyggt lägenheten, före första upplåtelse tidens utgång dör eller varder oförmögen att fullgöra sina förpligtelser, hans barn eller arvingar, derest de finnas till torpare lämpliga, må ega att med domänstyrelsens begifvande öfvertaga torpet eller, om de ej vilja eller kunna mottaga detsamma, öfverlåta torpet åt annan af domänstyrelsen godkänd person mot den godtgörelse för å torpet nedlagdt arbete, som må kunna betingas;

Angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län. att torpare, som blifvit dömd för svårare brott, må kunna af domänstyrelsen uppsägas till afflyttning från torpet nästföljande midfasta; att, derest domänstyrelsen skulle finna, att torpare gjort sig skyldig till skogsåverkan eller ovarsamt handhafvande af eld eller att han företagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning, ändock han därför icke lagföres, eller att han underlåtit att fullgöra åtagna skyldigheter eller ställa sig till efterrättelse gifna föreskrifter, på domänstyrelsen må ankomma att uppsäga honom till afflyttning från torpet med rätt för torparen att åtnjuta laga fardag;

(Forts.)

samt att i öfrigt erforderliga föreskrifter med afseende å torpen och torparne må af domänstyrelsen meddelas.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Wikstén: Såsom öfre norrländing är det må hända min pligt att säga några ord i denna för framtiden så viktiga fråga. Då numera afidne landshöfding Widmark i Första Kammaren och jag i Andra Kammaren väckte en motion i detta ämne, var förnämsta anledningen dertill vår önskan att åstadkomma ökad bosättning och derigenom en större kultivering af öfre Norrlands ödemarker. Det var främsta målet. Så vidt jag nu kan fatta, är detta hufvudändamål genom förevarande regeringsproposition betydligt förfuskadt, men då regeringen naturligtvis har svårt att sjelf sätta sig in i saken, utan måste lita till domänstyrelsens omdöme, så är väl domänstyrelsens utredning orsaken dertill. Det är nemligen icke tänkbart, att människor skola bosätta sig i dessa ödemarker och börja odla och bygga efter domänstyrelsens föreskrifter. Men då jag talar om domänstyrelsens föreskrifter, menar jag, att det hufvudsakligen blir på jägeritjenstemännen bestyret faller att utdela och tillämpa dessa föreskrifter; men huru mycken praktisk insigt besitta i allmänhet dessa, då det gäller jordbruk och hur man skall bygga? Att emellertid någon på dessa vilkor skall slå sig ned på tjugu år i dessa obygdter och utan att hafva någon som helst säkerhet för huru det skall blifva efter de tjugu åren, är alldeles orimligt att antaga, åtminstone om han skall blifva jordbrukare och odla bygd. Det är ju möjligt, att någon såsom extra skogvaktare och på grund af förhoppning att få de 500 kronorna slår sig ned der, men då är i allt fall hufvudändamålet totalt förfeladt.

Jag skall nu för min del icke göra något yrkande, ty är det så, att Riksdagen vill bifalla framställningen, så gerna för mig, men jag vill dock hafva sagt ifrån, att hufvudändamålet dermed alldeles icke vinnes. Jag förbigår en hel hop detaljer, som jag kunde nämna, då det tjenar ingenting till att nu anföra dem. Men skall hufvudändamålet vinnas, är det först och främst nödvändigt att *besittningsrätten blir ständig*. Om det blir såsom egare eller genom ständigt åboskap, det kan vara likgiltigt, men alltid bör saken ordnas så, att den som bryter bygd har klart för sig, att det arbete han nedlägger på jorden och det han bygger, det kommer hans familj och barn till godo.

Enligt detta förslag vet han visserligen vilkoren något så när för de första tjugu åren, men sedan ligger det i domänstyrelsens fria skön att bestämma dessa vilkor. Han har alldeles ingen visshet att derefter ens få behålla lägenheten, och då kan han icke med intresse arbeta för kultiveringen af obygderna. Vidare är det klart, att skall detta hufvudändamål vinnas, måste det finnas *bestämda föreskrifter, gällande för all framtid*, så att den som slår sig ned der kan vara viss om att han icke sedan blir underkastad en godtycklig reglering.

Angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län.
(Forts.)

För min del har jag endast velat nämna detta, på det att denna kammare möjligen må taga saken i förnyadt öfvervägande, då herr Åkerlunds motion kommer före.

Herrar *Boström* i Bodbyn och *Wallmark* i Smedsbyn instämde häruti.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Jag erkänner, att genom den kongl. propositionen nu blifvit föreslaget att taga endast ett ganska litet steg i den rigtning, Riksdagen i sin skrifvelse år 1888 antydt; åtminstone kan den tolkas så, som om Riksdagen hade önskat, att eganderätt skulle blifva lemnad åt de personer, som sloge sig ned på kronans marker på det sätt, hvarom nu är fråga, och Riksdagen afsåg dervid icke blott hvad den föregående talaren omnämde, eller att förslaget omfång skulle vara begränsadt till Norrbottens län eller till Norrland, utan den afsåg hela landet. Med anledning af denna Riksdagens skrifvelse lät Kongl. Maj:t, såsom det också står angifvet i statsutskottets utlåtande, genom domänstyrelsen inhemta yttranden deröfver af konungens befallningshafvande i de olika länen, äfvensom af samtliga skogstjenstemän i riket. Dessa uttalade nästan enstämmigt den åsigten, att ett dylikt nybyggesväsende skulle vara till skada för kronoparkerna i mellersta och södra Sverige, framför allt om man inrättade sådana nybyggen, som med jorden finge egna skogsanslag. Der kunde komma att bosätta sig sådana personer, som lätt kunde blifva till hinder och skada för en ordentlig skogsvårds bedrivande, och öfver hvilkas bedrifter det vore svårt att utöfva nödig tillsyn; och detta var väl icke Riksdagens mening. Erfarenheten har också visat, att då man å kronoskogarne inhyst torpare, som fått rättighet till skogsfång, hade de vanligen blifvit till stor skada för skogsvården och icke sällan på ett otillbörligt sätt begagnat sig af kronans skogar.

Hvad Norrland beträffar, har Riksdagens skrifvelse afstyrkts af alla konungens befallningshafvande i de norrländska länen med undantag af konungens befallningshafvande i Norrbottens län, som afgifvit ett tillstyrkande just i samma rigtning som den siste talaren. Men det var också den ende. Domänstyrelsen och jägeristaten hafva äfven beträffande Norrbotten afstyrkt, att man skulle gå ännu längre än hvad här är föreslaget, och sammanstående ansett nödigt, att de nya krononybyggena skulle lyda under domänstyrelsens husbonderätt. Den erfarenhet, man haft af nybyggesväsendet i Norrland, har i allmänhet varit sådan, att, då man lemnat större eller mindre skogsanslag till dessa nybyggen, det blifvit en mycket betydlig affär för

Angående
upplåtande af
odlingslägen-
heter å krono-
parker i Norr-
bottens län.

(Forts.)

sågverksbolagen att köpa dessa nybyggen och derpå sätta under-
håfvande, som brukade jorden, men själfva låta afverka skogen. I
Norrbottnen, der jordbruket i allmänhet gifver en så ringa ersättning,
är det aldeles tydligt, att man måste lemna ganska betydliga skogs-
arslag, derest det skall löna sig, om man vill locka folk att slå sig
ned, så vida icke nybyggena blifvit lagda i form af sammanslagna
byar, eller i närheten af vattendrag, väganläggningar och dylikt, så
att folket derigenom kan få extra arbetsförtjenst eller andra inkomster.
Nu har det visat sig i Norrland i allmänhet, att, då, såsom helt nat-
urligt är, man bestämt vissa vilkor för nybyggarne beträffande od-
lingsarbeten, byggnadsskyldigheter, skogsvård etc., dessa vilkor icke
blifvit uppfyllda, utan att i följd af försummelse härutinnan en åter-
gång till kronan af nybygget måst ske. Kronan har fått tillbaka
dessa nybyggen, men med nedhuggen skog och vanvårdnad af jorden
och husen. Sådana fall ha varit ytterst talrika. Kronan får tillbaka
ödemarker i stället för vackra, skogbärande marker. Dessa omstän-
digheter gifva tydligt vid handen, att Kongl. Maj:t och Riksdagen
ha anledning att här vid lag gå mycket varsamt till väga, och att
det lilla steg, som här är tillstyrkt, kan vara tillräckligt till en början.
Jag tror för öfrigt, att nu, då bättre kommunikationer uppstå genom
jernvägarne i Norrland och det blir mera lockande för människorna
att flytta dit, nybyggesväsendet skall utveckla sig af sig sjelft. Jag
tror, att det är skäl att bittert ångra tillämpningen af det nybygges-
system, som hittills bedrifvits i Norrland. Jag tror icke, att det är
skäl att fortsätta på det sättet. Och jag tror icke heller, att den
siste talaren kan bestrida, att, om man skulle upplåta torp med stän-
dig besittningsrätt, det vore nödvändigt att lemna högst betydande
skogsanslag för att nybyggarne skulle kunna uppehålla sig och lefva.

Den tiden, då man icke satte värde på skogen i Norrland, utan
ansåg sig enamt böra befördra sågverksindustrien, då kunde det så
vara, och tusentals, ja, hundra tusentals tunnland skogbärande mark
upplåt kronan då till afverkning. Men nu är ett dylikt förfarande
icke mera i landets intresse. Vål har icke skogen i öfre Norrland
ännu samma värde som i nedre Norrland. Men den tid kommer
nog, då äfven skogen i öfre Norrland erhåller sitt rätta värde. Min
önskan är därför, att kammaren icke måtte gå längre, än hvad Kongl.
Maj:t föreslagit.

Herr Persson i Stallerhult: Då Kongl. Maj:ts proposition är
grundad på Riksdagens egen skrifvelse i ämnet, så går det väl icke
an att nu frånga hvad Riksdagen en gång beslutit. Det undgick
icke utskottets uppmärksamhet, att det blefve svårt att taga torp i
besittning på de föreskrifter, som här finnas gjorda. I den händelse
ingen kommer och tager torp i besittning, så är det icke heller
någon förlust för statsverket. Jag vill ock fästa uppmärksamheten
derpå, att, under det Första Kammaren behandlade detta state-
utskottets förslag, gjordes någon ändring i hvad statsutskottet föreslagit
på sidan 16. Den ändringen skedde, enär man icke ville försvåra
ställningen för dem, som komme att bygga och bo deruppe. Ty man
ansåg, att förslaget innehöll en föreskrift, som icke var nog billig.

Det står nemligen, att, om torpare gjort sig skyldig till skogsåverkan eller ovarsamt handhafvande af eld eller att han företagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning, ändock han därför icke lagföres, eller att han underlåtit att fullgöra åtagna skyldigheter eller ställa sig till efterrättelse gifna föreskrifter, på domänstyrelsen må ankomma att uppsäga honom till afflyttning.» Är det meningen att nybyggaren icke kommer att lagföras, kan en tolkning af denna bestämmelse möjligen föranleda dertill, att en och annan då kommer att afhysas utan att i verkligheten hafva begått något brott, men ett sådant helt enkelt blifvit honom pådiktadt. Om därför orden »ändock han därför icke lagföres» tagas bort, så tror jag, att detta skulle bereda bättre skydd mot befaradt eller möjligt godtycke, och jag tror att kammaren skall vara med om att antaga det. Då skulle punkten lyda så:

»att, derest domänstyrelsen skulle finna, att torpare gjort sig skyldig till skogsåverkan eller ovarsamt handhafvande af eld, eller torparen företagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning, eller underlåtit att fullgöra åtagna skyldigheter eller ställa sig till efterrättelse gifna föreskrifter, på domänstyrelsen må ankomma att uppsäga honom till afflyttning från torpet med rätt för torparen att åtnjuta laga fardag.» Härmed är ingen annan ändring skedd, än att orden »ändock han därför icke lagföres» äro borttagna, samt att en förändrad redaktion af meningen egt rum till följd af det borttagandet.

Jag ber, herr talman, om proposition på detta yrkande, och hoppas att kammaren äfven deri instämmer, hvarefter sammanstående beslut då blifvit fattade i båda kamrarne och förslaget med denna ändring antaget.

Häruti instämde herr *Hellgrén*.

Herr Alsterlund: Herr talman! Det finnes i Norrbottens län icke mindre än 2,164,925 hektar kronoparker. Det är alldeles gifvet, att på denna betydliga areal det också skall finnas stora odlingslägenheter. I likhet med herr Wikstén tror jag, att icke någon, åtminstone icke någon duglig person vill nedsätta sig på dessa marker som torpare på de vilkor Kongl. Maj:t föreslagit. Vill man kultivera Norrland — för att nu icke tala särskildt om Norrbotten, om hvilket län här egentligen är fråga — så är det enligt min uppfattning ett nödvändigt vilkor härför, att odlingslägenheter upplåtas åt dertill villige och idoge arbetare icke på 20 år, utan under stadgad åborätt eller ständig besittningsrätt.

Den siste talaren vidrörde en punkt här i förslaget, som jag särskildt fäst mig vid och som jag ber att få läsa upp för kammaren — den angår det skydd, jordtorparen skulle genom förslaget erhålla, eller kanske rättare sagdt det godtycke, han genom stadgandet i det samma kunde komma att utsättas för. Denna punkt lyder »derest domänstyrelsen skulle finna, att torpare gjort sig skyldig till skogsåverkan eller ovarsamt handhafvande af eld eller att han företagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning, ändock han

*Angående
upplåtande af
odlingslägen-
heter å krono-
parker i Norr-
bottens län.
(Forts.)*

Angående
upplåtande af
odlingslägen-
heter å krono-
parker i Norr-
bottens län.
(Forts.)

derför icke lagröres, eller att han underlåtit att fullgöra åtagna skyldigheter eller ställa sig till esterrättelse gifna föreskrifter, på domänstyrelsen må ankomma att uppse å honom till afflyttning». Således skulle jordtorparen kunna aflysas utan dom och ransakning. Ett sådant stadgande är väl alldeles omöjligt att någon kan underkasta sig, ty den blefve ju då helt och hållet eller hufvudsakligen beroende af jägeritjenstemännens och domänstyrelsens godtycke. Jag vill icke med detta mitt yttrande hafva uttalat något som helst klander vare sig emot nämnda styrelse eller jägeritjenstemännen; ty dertill har jag icke någon den ringaste anledning, utan jag vill endast hafva påpekat förslagets olämplighet och att det svårligen kan befordra landets uppodling.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade i fråga om nybyggareväsendet uppe i Norrland, att det gått till så, att genom detsamma hafva kronans skogar i betydlig mån sköflats. Det der kan väl till en del vara sanning. Men jag tror, att i det yttrandet ligger ganska mycken öfverdrift. Icke är det som herr statsrådet sade, att nybyggenas skogar blifvit totalt nedhuggna. Huru skulle de hafva kunnat blifva det? Nybyggenas skogar stå under domänstyrelsens vård, och nybyggaren får icke taga något till afsalu ur dessa skogar utan vederbörande jägmästares tillstånd. Är det så, att skogarne sköflats, då är det jägeritjenstemännen, som utstämplat för mycket. Men det hafva de icke gjort sig saker till. Jag känner ganska väl till förhållandet der uppe, ty jag har under 22 år hvarje sommar arbetat inom hufvudsakligast Vesterbottens, men äfven Norrbottens läns lappmarker. Herr finansministern sade vidare att, om man upplåte torp med ständig besittningsrätt, så vore det nödvändigt att lemna skogsanslag åt desamma. Men jag tror icke att det behöfves. Nog kan man ändock upplåta torp på ständig besittningsrätt. I afseende på skogslång eller rättighet att taga skog kunde väl derför särskilda föreskrifter gifvas.

Nu är det emellertid så der uppe i Lappmarkerna, att ganska många personer slagit sig ned på kronans marker på grund af nybyggesansökningar, men sedermera vid afvittringen icke erhållit nybyggen af de sökta och delvis arbetade lägenheterna. Dessa personer sitta dock kvar på kronomarkerna. På det att de nu måtte kunna lemnas tillstånd qvarbo, vore det må hända skäl i, att man antog det förslag, som här föreligger. Jag vill dock säga, att den motion, som är väckt här i Andra Kammaren af herr Akerlund, och hvilken afser beredande af möjlighet för mindre bemedlade att bilda egna jordbruk, hufvudsakligen å inom landet ännu befintliga stora odlingsbara utmarker, tilltalar mig ganska mycket, äfvensom det sätt hvarpå utskottet behandlat detsamma i sitt betänkande. Jag skall icke nu göra något yrkande, vare sig å afslag eller bifall till Kongl. Maj:ts förslag, utan nöjer mig med att till kammaren hafva lemnat dessa upplysningar.

Herr *Lundström* förenade sig med herr *Alsterlund*.

Herr *Wikstén*: Sedan herr *Alsterlund* haft ordet, har jag icke mycket att tillägga. Men beträffande anmärkningen från statsråds-

bänken, att åtskilliga nybyggen återgått till kronan, sedan först skogen blifvit sköfjad, så vill jag erkänna, att några sådana fall hafva förekommit, sannolikt i följd af att bestämmelserna för nybyggesväsendet voro ofullkomliga i gamla tider. Men faktiskt är dock, att det är nybyggesväsendet, som ursprungligen skapat kultiveringens af den norrländska bygden. Eller hvarifrån skulle den hafva kommit, om icke just från eller genom nybyggesväsendet? För det ändamål jag äsyftat torde emellertid bestämmelserna om nybyggesväsendet böra väsentligt omarbetas. Jag skall emellertid icke i dag vidare beröra detta ämne efter den siste talarens anförande.

Angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län.

(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Då icke något särskildt yrkande är gjort, annat än om den lilla förändring herr Carl Persson föreslog, kunde det vara öfverflödigt att jag yttrade mig. Men jag vill dock anmäla för kammaren att, efter som Första Kammaren antagit denna förändring och då den kan vara till fördel för nybyggarna, jag för min del icke vill bestrida den.

Hvad åter vidkommer herr Alsterlunds förmenande, att af de nybyggen, som för vanvård återkommit till kronan, endast en ringa del varit sköfjade på skog, vill jag erinra, att det visserligen är tydligt att ungeskogen varit kvar, efter som skogsafverkan icke kunnat gå längre ned än norrbottenslagen tillåter. Men i alla fall blir det under årens lopp en stor förlust för staten, när på det sättet all den gröfre skogen fälles.

Jag erkänner för öfrigt, att den siste talaren nog kan ha rätt i det, att nybyggesväsendet i Norrland bör fotas på andra grunder.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll kammaren utskottets hemställan med den ändring, att näst sista stycket erhöi följande lydelse: »att derest domänstyrelsen skulle finna, att torpare gjort sig skyldig till skogsåverkan eller ovarsamt handhafvande af eld eller torparen fötetagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning, eller underlåtit etc. (lika med utskottets hemställan).

Punkten 2.

Biföll.

§ 15.

Föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående särskild föryttring af lägenheter från kronoegendomar, som försäljas, samt väckt motion om afsöndring af jord från kronans domäner för upplåtande till tomtplatser m. m. åt enskilda personer.

Angående särskild föryttring af lägenheter från kronoegendomar, som försäljas m. m.

Under punkten 1 hemstälde utskottet:

Angående
särskild för-
yttring af
lägenheter
från krono-
egendomar,
som försäljas
m. m.
(Forts)

»att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande proposition, må medgifva, att, der å kronoegendom, som med tillämpning af gällande bestämmelser försäljes, finnes lägenhet, hvilken anses kunna, utan att hufvudgårdens försäljning till skäligt pris derigenom försvåras, från egendomen afsöndras och särskildt för sig afyttras, på Kongl. Maj:t må ankomma att utan auktion med full eganderätt upplåta sådan lägenhet åt innehafvaren, under vilkor,

att, sedan värdet å lägenheten blifvit i den för arrendeuppskattningar stadgade ordning utrönt, för lägenheten erlägges en köpeskilling, motsvarande detta värde;

att köparen skall, derest han sådant åstundar, ega inbetala köpeskillingen under loppet af tio år med en tiondedel årligen, såvida han för fullgörandet häraf ställer godkänd säkerhet; samt

att upplåtelsen skall ega rum med iakttagande af de rörande jordafsöndring i nådiga förordningen den 6 augusti 1881 meddelade föreskrifter;

äfvensom bemyndiga Kongl. Maj:t att beträffande de sålunda föreslagna upplåtelseerna meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga.»

Reservation häremot hade anmälts af herrar *Sven Nilsson, Lasse Jönsson, Andersson* i Högkil och *Ersson* i Vestlandaholm.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *Sven Nilsson*: Såsom herrarne finna, har jag reserverat mig mot föreliggande betänkande. Hvarför jag nu begärt ordet, är derför, att jag ville framlägga de anmärkningar jag har mot förslaget. Jag skall dock icke göra något yrkande, emedan jag är så intresserad för förslaget i öfrigt, att jag skulle anse, att det vore skada, om det förfölle.

Inom statutskottet delades de anmärkningar jag framställt mot en viss punkt, så att det endast var med en rösts majoritet som förslaget om återremiss till afdelningen föll. Jag beklagar detta, ty jag är viss att, om förslaget blifvit omskrifvet såsom jag tänkt, Riksdagen skulle hafva accepterat det.

Den första punkten lyder: »att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande proposition, må medgifva, att, der å kronoegendom, som med tillämpning af gällande bestämmelser försäljes, finnes lägenhet, hvilken anses kunna, utan att hufvudgårdens försäljning till skäligt pris derigenom försvåras, från egendomen afsöndras och särskildt för sig afyttras, på Kongl. Maj:t må ankomma att utan auktion med full eganderätt upplåta sådan lägenhet åt innehafvaren, under vilkor, att, sedan värdet å lägenheten blifvit i den för arrendeuppskattningar stadgade ordning utrönt, för lägenheten erlägges en köpeskilling, motsvarande detta värde»; o. s. v. Herrarne torde genast förstå, af hvilken art min betänklighet mot förslaget är; den är rigtad emot den bestämmelsen, som strider emot vanliga principer,

att lägenhet skall kunna af Kongl. Maj:t utan auktion med full eganderätt upplåtas af innehafvaren. Jag anser detta vara betänkligt, emedan jag alldeles bestämdt känner sådana fall i Skåne, då lägenheter af ifrågavarande art kunna gå till åtskilliga tusen kronors värde. Säkerligen har herr statsrådet och chefen för finansdepartementet icke tänkt sig, att så dyrbara lägenheter skulle kunna finnas. Men de finnas, så vidt man såsom sådana skall räkna egendomar, som torpare innehafva under ett arrende och hvarpå de uppfört byggnader.

*Angående
särskild för-
yttring af
lägenheter
från krono-
egendomar,
som försäljas
m. m.
(Forts.)*

Det är nu alldeles naturligt, att man velat taga det ifrågavarande steget för att skydda torpare, som uppfört hus på kronans jord. Ty när den egendom, under hvilken de höra, säljes, så komma de i händerna på en ny egare, den nye köparen, och han kan genast säga: »Fören bort husen. Jag vill icke hafva dem på min egendom». Det är naturligt, att, då en husbyggnad i många fall kan hafva ett ganska högt värde, torparen derigenom kan förlora nästan hela sin egendom. Så långt är jag också alldeles med, ty jag vill också skydda torparne. Men jag tror, att det kunnat ske utan att lägga saken i uppskattningens händer och sedan låta Kongl. Maj:t bestämma i hvarje särskildt fall. Det hade kunnat tillgå så, att man efter uppskattningen haft auktion på lägenheten med optionsrätt för innehafvaren eller egaren af torpet. Om han då icke ville betala den köpeskillning, som på auktionen kunnat bestämmas, borde han vara berättigad att få sin husbyggnad uppskattad till ett värde, till hvilket köparen skulle vara skyldig att lösa den. Derigenom hade man icke åstadkommit den ringaste skada för torparen, utan han hade fått sina byggnader ersatta till ett skäligen värde, som af opartiske män kunnat bestämmas.

Det var egentligen afdelningens ledamöter, som motsatte sig mitt yrkande, emedan de ansågo tiden vara så långt framskriden, att ett dylikt omarbetande af förslaget icke nu kunde utföras. Mitt förslag föll sålunda och jag beklagar det. Min innerliga öfvertygelse är emellertid, att regeringen snört skall komma att se, att den uppskattning, som göres af värderingsmännen och enligt hvilken egendomen säljes, icke angifver egendomens verkliga värde. Derigenom kunna statsegendomar bortslumpas för ett pris, som högst väsentligt understiger det verkliga värdet. Jag har ansett det vara skäl att få detta antecknad till protokollet, på det att det i en framtid måtte synas, att jag uttalat betänkligheter emot förslaget. Men, som sagdt, jag är så intresserad af förslaget i öfrigt, att jag icke vågar framställa något yrkande om återremiss, så mycket mera som jag tager för gifvet, att Första Kammaren redan bifallit utskottets hemställan.

Herr Persson i Stallerhult: Såsom den föregående talaren anmärkt, förhåller det sig så, att inom utskottet yrkats återremiss för att få en förändring i den antydda riktningen. Men majoriteten inom utskottet fann, att denna då påyrkade och nu omtalade förändring icke skulle vara till förmån för dessa lägenhetsinnehafvare, som det är fråga om att skydda. Ty med en optionsrätt, som skulle vara beroende derpå, att först auktion skulle hållas och sedan afgöras, om lägenhetsinnehafvaren funne fördelaktigt att erlægga samma be-

Angående särskild för-
yttring af
lägenheter
från krono-
egendomar,
som försäljas
m. m.
(Forts.)

lopp som bjudits på auktionen, tror jag icke mycket vore vunnet. Hufvudsakliga fördelen ligger deri, att innehafvaren slipper uppträda som spekulant, och att värderingsmännen bestämma värdet på den lott, som skall säljas. Jag erinrar om, att det fans en sådan optionsrätt för kronans arrendatorer, innan den nu gällande arrendelagen kom till stånd. Arrendatorerna hade der företrädesrätt med den summa, som bjöds på auktion af andra spekulanter. Detta fann Riksdagen dock icke vara tillfyllestgörande för att fullt skydda arrendatorernas rätt, utan det infördes den optionsrätten, att de icke skulle behöfva uppträda som spekulanter, utan att priset skulle bestämmas af uppskattningsmännen. När nu detta är bestämdt om arrendatorerna, anser jag, att samma princip bör kunna följas med afseende på dessa små lägenhetsinnehafvare, oaktadt den strider mot den lagen, att statens egendom, när den skall försäljas, skall utbjudas å offentlig auktion. Det kan för öfrigt icke vara så synnerligen stora egendomar, som på detta sätt komma i fråga att säljas. Det är endast de lägenheter, som finnas å de egendomar, som icke gifva öfver 500 kronor i arrende. På dessa mindre egendomar torde icke finnas så många lägenheter, hvadan denna fråga icke lär vara så stor, som man vid hastigt påseende kan föreställa sig. Jag tror, att Riksdagen gjorde klokt uti att bifalla statsutskottets förslag, sådant det föreligger, hvar till jag, herr talman, yrkar bifall.

Herr Andersson i Högkil: Jag anser mig böra tillkännagifva, att jag, med stöd af det sakrika utlåtande, som i detta fall afgifvits af domänstyrelsen, inom utskottet yrkat afslag så väl å Kongl. Maj:ts förslag som å utskottets hemställan. Detta utlåtande är ett godt stöd i sådant hänseende, ty domänstyrelsen är här den förnämsta auktoritet, som man i vårt land kan åberopa. Då emellertid min åsigt i frågan icke funnit understöd inom statsutskottet och förmodligen heller ej skall finna sådant inom kammaren, skall jag nu icke göra något yrkande. Jag har endast velat till protokollet uttala mina betänkligheter mot utskottets hemställan.

Herr Ola Bosson Olsson: Då här icke kan blifva fråga om andra personer än sådana, som förut suttit som torpare på de ifrågasvarande boställena, och meningen här vore att underlätta för dessa torpare möjligheten att få eganderätt till sina torp, så synes det mig, att dessa personer böra hafva samma förmån, som redan beviljats arrendatorerna af kronolägenheterna, nemligen att de skola få ett slags optionsrätt. Vill man erkänna, att nyssnämnda personer äfven borde hafva samma fördel i detta fall, som gifvits åt arrendatorerna, kan jag icke finna annat, än att det skulle var både rätt och billigt att nu lemna bifall till utskottets förslag. Ty det är nog så som den nästföregående talaren nämnde, att, om alla dessa egendomar vid försäljningen skola hafva den omgången, att de först skola utbjudas på offentlig auktion, så blifver icke synnerligen mycket vunnet i detta fall, utan saarare fara värdt, att nämnda personer icke kunna komma i besittning af sina torplägenheter, som de oftast med outtröttligt arbete uppodlat samt i deras ställning med stora kostnader bebyggt. Dess-

utom kan man väl svårligen hafva anledning betvifla, att dessa smärre egendomar — ty om några andra är här icke fråga — icke skulle blifva uppskattade till deras verkliga värde, då man tager i betraktande, att dessa af landsting och hushållningssällskap utsedde sakkunnige män jemte domänintendenten hafva dylika åligganden sig uppdragna.

Angående särskild för- yttring af iägenheter från krono- egendomar, som försäljas m. m.
(Forts.)

Jag yrkar å förutnämnda skäl bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar Nilsson i Skärhus, Truedsson och Åkerlund.

Herr Johansson i Löfåsen yttrade: Detta statuskottets utlåtande tilltalar mig ganska mycket. Jag har alltid trott och tror fortfarande, att vi på allt sätt böra understödja den fattige jordbruksarbetaren, för att han skall kunna åtgå sig förvärfva en egen jordlapp. Då sådant tillfälle nu erbjudes, bör staten icke heller, när det gäller dess egendomar, lägga sig deremot, ty det är ganska svårt för den enskilde att medgifva detta. Om nu en person på statens mark uppfört egna åbyggnader, så är det väl icke för mycket, att han för skäligt pris kan få eganderätt till den.

Den anmärkning, som herr Sven Nilsson nyss framstälde i detta fall, kan nog hafva sitt berättigande, men jag tror, att vi härutinnan böra lita på uppskattningsnämnden så mycket, att vi må kunna antaga, att de pris, den åsätter, äfven komma att blifva skäliga, och skulle de äfven blifva något billigare, än om egendomarne utbjudits på auktion, så tror jag, att vi icke behöfva missunna köparne denna lilla fördel.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 2.

I en af herr Nils Persson i Vadensjö, med hvilken herr Nils Nilsson i Skärhus instämt, inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 145) hade föreslagits, att Riksdagen behagade besluta aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och taga i ompröfning, huru genom afsöndring från kronans domäner, der så lämpligt kunde vara, tillfälle måtte lemnas åtgå så många som möjligt att med full eganderätt förvärfva jord till tomtplats m. m., liksom att bereda samma förmån åtgå dem, som redan byggt och bodde å kronan tillhörig, på arrende upplåten jord, men hemstälde utskottet, att berörda motion icke måtte till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde

Herr Persson i Vadensjö: Jag beklagar verkligen det slut, hvartill utskottet i denna punkt kommit. Min motion afsåg ju att i

*Angående
särskild för-
yttring af
lägenheter
från krono-
egendomar,
m. m.
(Forts.)*

någon mån göra det lättare så väl för den arbetande klassen som för de mindre industriidkarne att få en egen torfva att uppföra sina byggnader på. Vi veta ju, att förhållandet nu är sådant, att många järnvägsstationer äro belägna på kronans mark. Vid en mängd af dessa äro nu uppförda hus, hvilka också ligga på kronans mark, och deras egare behandlas ofta af kronoarrendatorerna med stort godtycke. Då min motion afser att undanrödja ett dylikt missförhållande och då äfven öfverallt erkännes, att man behöfver dugligt och bofast arbetsfolk, så kan jag icke neka dertill, att det är hårdt att se, det arbetsfolket icke under några omständigheter kan få köpa sig en jordlapp af kronans mark för att der åt sig uppföra egna byggnader.

Efter de yrkanden, som här nyss äro gjorda, har jag emellertid icke mycket hopp om att vinna bifall till min motion, men skall i alla fall på grund af de skäl jag här anfört yrka bifall till densamma. Jag tror icke det vara klokt handladt mot den arbetande klassen att på allt sätt och vis hindra denna från att skaffa sig egna bostäder. Säkert är, att detta bidrager till att drifva arbetarne bort till främmande land för att der söka sig bostad. Äfvenså vet man, att bland det s. k. lösa folket, hvilket icke har några egna bostäder, den socialistiska rörelsen är mest rådande. Denna kommer ej heller att blifva mindre genom det beslut, som här tillstyrkts i utskottets betänkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 16.

Slutligen föredrogs och bifölls bevillningsutskottets betänkande, n:o 16, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om ändringar i kongl. kungörelsen den 11 maj 1883 angående vilkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran, dels ock en i ämnet af herr E. Hammarlund väckt motion.

§ 17.

Till bordläggning anmälde:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 11, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändrad lydelse af § 11 i regeringsformen och Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af § 5 i den mellan Sverige och Norge upprättade riksakt, dels ock enskild motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af riksakten;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 10 a) i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående pensioner dels för t. f. presidenten C. F. Wærn och dels för kanslisten O. F. Ulf samt kammarskrifvarne G. A. Lindberg och M. Lund; och

n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pensioner åt föreståndaren för landtbruksinstitutet vid Ultuna F. G. Norström och föreståndaren för institutets agrikulturkemiska försöksanstalt m. m. H. A. von Post; samt

bankoutskottets memorial och utlåtande:

n:o 11, i fråga om ett årligt lönetillägg för pappersmästaren vid Tumba bruk P. G. Öberg;

n:o 12, i fråga om ändringar i gällande reglemente och aflöningsstat för riksbanken.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag.

§ 19.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *J. H. G. Fredholm* under sex dagar från och med den 6 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,55 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.